

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Η Βιώσιμη ανάπτυξη του
Νομού Ηλείας και οι
περιβαλλοντικές επιπτώσεις
των τεχνικών έργων*

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
Νεκταρία Μαραβά

ΜΕΛΕΤΗ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:
Ελένη Σαρρή

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2002

Στον Πατέρα μου...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	VI
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	VII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	VIII

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Έννοιες	1
1.2. Βιώσιμη Ανάπτυξη ή Οικονομική Μεγέθυνση	2
1.3. Η κατάσταση του Περιβάλλοντος	4
1.3.1. Ορισμένες ανησυχητικές τάσεις	7
1.4. Ευρωπαϊκή Ένωση	8
1.4.1. Η Ε.Ε. και η υιοθέτηση αρχών	9
1.4.2. Αναφορά στο 5 ^ο Πρόγραμμα δράσης	12
1.4.3. Στόχος η αειφορία	14
Κατευθύνσεις για μία αειφόρο γεωργία	16
• Διαχείριση αποβλήτων	17
• Αστικό περιβάλλον	17
• Τουρισμός	19
1.5. Αρχές και στοιχεία της αειφορικής ανάπτυξης (πίνακας)	21
1.6. Περίληψη	22

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

2.1. Γενικά χαρακτηριστικά Νομού	25
2.1.1. Δημογραφικά – Κοινωνικά χαρακτηριστικά πληθυσμού	27
2.2. Διάθρωση της απασχόλησης κατά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας	33
• Πρωτογενής Τομέας παραγωγής	35
• Δευτερογενής Τομέας παραγωγής	38
• Τριτογενής Τομέας παραγωγής	38
2.3. Οικονομική Φυσιογνωμία	39
2.3.1. Η εμπορική δραστηριότητα στο Νομό	39

2.3.2. Ανάλυση της οικονομίας του Νομού	40
• Πρωτογενής	40
• Δευτερογενής	41
• Τριτογενής	42
2.4. Ανάλυση οικονομικών δεικτών	43
2.4.1. Σύνθεση και μεταβολή του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)	43
2.5. Τουρισμός	46
2.6. Πολιτισμός	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

3.1 Οικολογικά Δεδομένα	52
-------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1. Εισαγωγή	57
4.2.	
1. Ε.Ο. Βυτίνα – Ολύμπια (τμήμα αρχαία Ολυμπία – κόμβος Λούβρου).	57
2. Παράκαμψη Νεοχωρίου Ε.Ο. Λεχαινών – Κυλλήνης	58
3. Βελτίωση και διαπλάτυνση της Ε.Ο. Πύργου – Κατακόλου	58
4. Συμπλήρωση – Εκσυγχρονισμός - Βελτίωση αρδευτικών έργων Πηνειού – Αλφειού	59
5. Αποχέτευση και Βιολογικός καθαρισμός Πύργου	60
6. Βιολογικός καθαρισμός Δήμου Αμαλιάδος	60
7. Κατασκευή οδού Λαστέϊκα–παράκαμψη Αγ. Ιωάννη–Κατάκολο	61
8. Λιμενικών εγκαταστάσεων Κατακόλου	62
9. Δρόμος Πύργου – Αγ. Γεώργιος Πύργου – Διασταύρωση Χειμαδιού	63
10. Λιμένας Κυλλήνης	63

4.3. Η συμβολή των προαναφερόμενων έργων στην οικονομία του Νομού (πίνακας)	65
4.4 Συμπέρασμα	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

5.1.		
1. Ε.Ο. Βυτίνα – Ολύμπια (τμήμα αρχαία Ολυμπία – κόμβος Λούβρου).		68
2. Παράκαμψη Νεοχωρίου Ε.Ο. Λεχαινών – Κυλλήνης		69
3. Βελτίωση και διαπλάτυνση της Ε.Ο. Πύργου – Κατακόλου		69
4. Συμπλήρωση – Εκσυγχρονισμός - Βελτίωση αρδευτικών έργων Πηνειού – Αλφειού		70
5. Αποχέτευση και Βιολογικός καθαρισμός Πύργου		71
6. Βιολογικός καθαρισμός Δήμου Αμαλιάδος		71
7. Κατασκευή οδού Λαστέικα – παράκαμψη Αγ. Ιωάννη – Κατάκολο		72
8. Λιμενικών εγκαταστάσεων Κατακόλου		73
9. Δρόμος Πύργου – Αγ. Γεώργιος Πύργου – Διασταύρωση Χειμαδιού		74
10. Λιμένας Κυλλήνης		75
5.2. Επιπτώσεις των τεχνικών έργων στο περιβάλλον (πίνακας)		77
5.3. Συμπέρασμα		78

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
--------------------------------	-----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Σ.Υ.Π.	ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Ο.Η.Ε.	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
ΠΠΔ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
ΕΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΠ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΤΑ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Β'ΚΠΣ	Β' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
Γ'ΚΠΣ	Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΑΕΠ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΑΕΠ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΣΠΑ	ΣΧΕΔΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΧΥΤΑ	ΧΩΡΟΣ ΥΠΟΓΕΙΑΣ ΤΑΦΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ
ΥΠΕΧΩΔΕ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΝΑ	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΤΕΙ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΕΑΠΤΑ	ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΕΔΚ	ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΑΝΤ	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΑΠ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ
Ε.Ε.	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΕΠ	ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ
ΣΑΝΑ ½	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΠΕΠ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΑΧ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΑΚΑ Κ ΧΑΛΥΒΑ
ΕΚΤ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΟΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΜΟΠ	ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΕΚΑΕ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΣΑΕΠ	ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΡΓΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα που παρουσιάζω αφορά την «Βιώσιμη Ανάπτυξη του Νομού Ηλείας και τις Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των Τεχνικών Έργων».

Θεώρησα το θέμα αυτό ιδιαίτερα ενδιαφέρον και προσπάθησα να καταγράψω και να αναλύσω μέσα από την ιδιομορφία του τις παραμέτρους που οδηγούν στην Ανάπτυξη. Στην προσπάθειά μου να συλλέξω τις πληροφορίες που απαιτούσε η ανάλυση του ανωτέρου θέματος, γνώρισα πολύ σπουδαία θέματα για την Περιφέρεια τον Νομό και τον Δήμο μου που αρχικά αγνοούσα.

Εντόπισα ως ένα βαθμό το πρόβλημα και προσπάθησα να προτείνω λύσεις.

Το κυνήγι της μάθησης και της ενημέρωσης, με τράβηξε τόσο μακριά ώστε να βρεθώ τώρα πια στην θέση να δηλώσω με βεβαιότητα ότι με λίγη συντονισμένη προσπάθεια και θέληση ίσως να καταφέρουμε στο μέλλον να εξασφαλίσουμε μια ποιοτικότερη διαμονή στο νομό μας.

Η διαπίστωση αυτή ήταν και ηθική ανταμοιβή της εργασίας μου!!

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο μέρος της πτυχιακής μου εργασίας αναλύω τους όρους Περιβάλλον, Ρύπανση, Μόλυνση, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Οικονομική μεγέθυνση.

Στη συνέχεια κάνω μία σύγκριση της βιώσιμης ανάπτυξης με την οικονομική μεγέθυνση και τοποθετούμε πάνω σ' αυτό.

Μιλώ επίσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση δηλαδή τι είναι Ε.Ε., παρουσιάζω και αναλύω το 5^ο πρόγραμμα δράσης, μιλάω για την Ελλάδα και ειδικότερα για τον ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζω το Νομό Ηλείας και μιλάω για την υπάρχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος. Παρουσιάζω επίσης δέκα κύρια έργα που έγιναν στον Νομό μου τα τελευταία χρόνια, από τη μία την συμβολή τους στην ανάπτυξη και απ' την άλλη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων αυτών.

Το τρίτο μέρος είναι ο επίλογος, δηλαδή μία περίληψη όλων των παραπάνω και το συμπέρασμα που προκύπτει απ' όλα αυτά που προαναφέρθηκαν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Έννοιες

Περιβάλλον είναι το σύνολο των φυσικών αλλά και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και ταυτόχρονα επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες.

Είναι σημαντικό να διαχωρίσουμε τις έννοιες ρύπανσης και μόλυνσης του περιβάλλοντος.

«**Ρύπανση** είναι η παρουσία ρύπων στο περιβάλλον, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας, σε ποσότητα συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα και γενικά υλικές ζημιές οι οποίοι θα καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του.

Μόλυνση είναι η μορφή ρύπανσης που χαρακτηρίζεται από την παρουσία παθογόνων μικροοργανισμών στο περιβάλλον ή δεικτών που υποδηλώνουν την πιθανότητα παρουσίας τέτοιων μικροοργανισμών.»¹

Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

Οικονομική μεγέθυνση είναι η ανώτερη στάθμη της οικονομικής αναπτύξεως. Περαιτέρω οικονομική πρόοδο ύστερα από την πραγματοποίηση της βασικής αναπτύξεως.

¹ Οικολογία και Περιβάλλον στην Ελλάδα του 2000

1.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ή ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΝΘΥΣΗ

Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

Η Οικονομική μεγένθυση είναι η ανώτερη στάθμη της Οικονομικής αναπτύξεως. Περαιτέρω οικονομική πρόοδο ύστερα από την πραγματοποίηση της βασικής αναπτύξεως.

Η βασική οικονομική ανάπτυξη αποβλέπει σε διαρθρωτικές μεταβολές της οικονομίας, ώστε να αποκτηθεί ικανότητα για σταθερή και αυτοδύναμη εξέλιξη. Κύρια επιδίωξη είναι η αύξηση του κατακεφαλήν εισοδήματος σε συνδυασμό με τη διεύρυνση της απασχολήσεως, η αναδιάρθρωση των τομέων της οικονομίας με βασικό στόχο την εκβιομηχάνιση, η βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών κλπ. Αυτήν την επιδίωξη έχουν οι καθυστερημένες χώρες, οι οποίες, για το λόγο αυτό ονομάζονται και "αναπτυσσόμενες". Είναι η διαδικασία μεταβολής της τεχνολογικής δομής και του θεσμικού πλαισίου μιας οικονομίας που την οδηγούν σε οικονομική μεγένθυση.

Αντίθετα, η οικονομική μεγένθυση αναφέρεται σε χώρες που έχουν πραγματοποιήσει τις απαραίτητες διαρθρωτικές μεταβολές και αποβλέπουν στην εξασφάλιση περισσότερο ορθολογικής λειτουργίας των βασικών μηχανισμών, ώστε να πετυχαίνεται η σταθερή άνοδος του εισοδήματος, η πλήρης απασχόληση και η οικονομική σταθερότητα και είναι μια δυναμική διαδικασία που η εξέλιξή της προϋποθέτει την ύπαρξη και λειτουργία του μηχανισμού της οικονομικής ανάπτυξης. Ο μηχανισμός αυτός πρέπει βέβαια να διαθέτει τέτοια ποιοτικά χαρακτηριστικά, ώστε να εξασφαλίζεται η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και ακόμη να υποστηρίζει τις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές που μεταμορφώνουν κάθε φορά το πλαίσιο της λειτουργίας της.

Οι κυριότεροι οικονομικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την οικονομική μεγένθυση είναι:

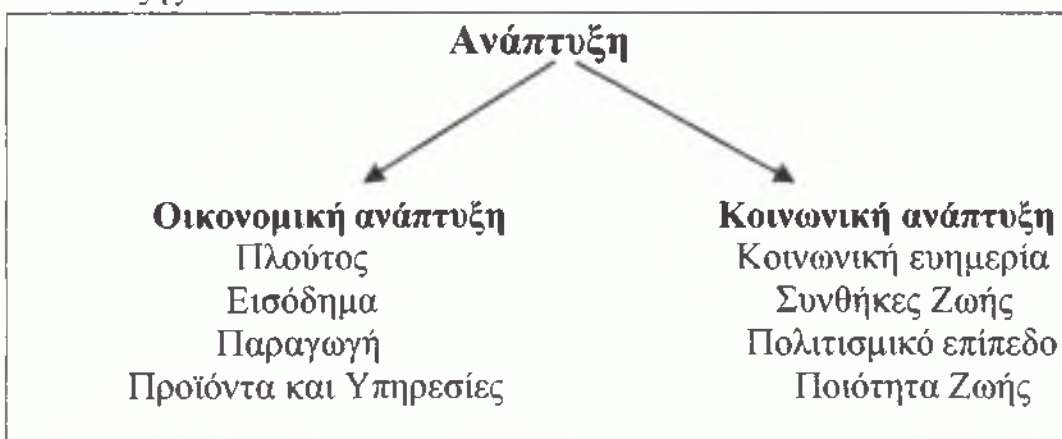
1. Ο βαθμός με τον οποίο η εκάστοτε κυβέρνηση υιοθετεί αναπτυξιακή πολιτική(π.χ ανάπτυξη κινήτρων, διευκόλυνση επενδύσεων, κ.λ.π) και η σωστή της υλοποίηση.
2. Η επίδραση των διεθνών συγκυριών στα αναπτυξιακά προγράμματα (π.χ η τιμή του πετρελαίου, η διεθνής πολιτική αστάθεια κ.ο.κ),
3. Η αύξηση των επενδύσεων και η βελτίωση της βασικής υποδομής (π.χ οδικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες, λιμάνια κ.λ.π) της χώρας.
4. Η άριστη και συνεχής αξιοποίηση των παραγωγικών συντελεστών και πόρων της οικονομίας σε σχέση με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

5. Κατάλληλα εκπαιδευμένο, εξειδικευμένο και συνεχώς καταρτιζόμενο εργατικό δυναμικό.

6. Θετικό κοινωνικό κλίμα και διαμόρφωση σωστού πλαισίου για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Ένα χαρακτηριστικό της οικονομικής μεγενθύσεως είναι οι εσωτερικές μεταβολές στη διάρθρωση του δευτερογενή τομέα και η επέκταση του τριτογενή. Στις πολύ αναπτυγμένες οικονομίες διαπιστώνεται δηλαδή, αφενός ενίσχυση των κλάδων της βαρείας βιομηχανίας σε βάρος του ποσοστού που καλύπτει η ελαφρά βιομηχανία και, αφετέρου, συνεχής αύξηση του ποσοστού που καταλαμβάνουν στο σύνολο της οικονομίας οι κάθε είδους υπηρεσίες του τριτογενή τομέα. Αυτό συμβαίνει, γιατί η βιομηχανική ανάπτυξη έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων, ένα μέρος των οποίων-συνεχώς μεγαλύτερο-στρέφεται προς την ζήτηση υπηρεσιών. Έτσι πραγματοποιείται μια υγιής επέκταση του τριτογενή τομέα, ενώ όταν ο τομέας αυτός είναι διευρυνμένος σε χώρες που δεν έχουν ακόμη πετύχει την οικονομική τους ανάπτυξη, αιτία είναι ο υπερεπαγγελματισμός και ο παρασιτισμός.

Στο παρακάτω διάγραμμα περιγράφεται σχηματικά το πως αυξάνεται η ευημερία μιας χώρας σύμφωνα με τον κύκλο της οικονομικής μεγένθυσης και πως μειώνεται η οικονομική ευημερία σύμφωνα με τον κύκλο της υπο-ανάπτυξης και της φτώχειας. Το καθένα από τα μεγέθη επηρεάζει και διαμορφώνει τα υπόλοιπα θετικά ή αρνητικά προσδιορίζοντας έτσι τον κύκλο της ανάπτυξης ή υπο-ανάπτυξης.

Διάγραμμα. Βασικά στοιχεία οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Πηγή. ΤΕΕ (2001) «Επιχειρηματικότητα και ανάπτυξη»²

Μπορεί δηλαδή, να κριθεί, ότι είναι προτιμότερη η συγκράτηση του ρυθμού ανόδου του εισοδήματος σε χαμηλά επίπεδα, προκειμένου να αποφευχθούν πλήγματα στο περιβάλλον που υποβαθμίζουν τις συνθήκες

² Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη

συνθήκες διαβιώσεως του λαού και μπορούμε να υποστηρίξουμε πως η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να συμφιλιωθεί με το περιβάλλον μόνο εάν σταματήσει στο σημείο εκείνο που η πιο πέρα ανάπτυξή της θα προκαλέσει περιβαλλοντική καταστροφή.

Μην ξεχνάμε ότι το περιβάλλον και η ανάπτυξη βρίσκονται σε μία διαδικασία αλληλοεξαρτώμενης και αλληλοτροφοδοτούμενης κρίσης η οποία οδηγεί σε αδιέξοδο. Μόνο με δράση, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραγόντων μπορεί να υπάρξει ανάσχεση της πορείας αυτής. Η δράση όμως αυτή πρέπει να ενταχθεί στην στρατηγική της αυτοσυντηρούμενης ανάπτυξης, η οποία προωθεί την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των ανθρώπινων όντων και περαιτέρω του ανθρώπου με τη φύση.

Κατά συνέπεια, το κοινωνικό κράτος, το κράτος, δικαίου, το αναπτυγμένο οικονομικά κράτος, πρέπει να αναπτύσσει τέτοιους μηχανισμούς ώστε να επιτυγχάνεται η οικονομική ανάπτυξη παράλληλα με την βιώσιμη ανάπτυξη και όχι ν' αποσκοπεί στην οικονομική μεγένθυση η οποία είναι καταστροφική για το περιβάλλον πράγμα το οποίο έγινε μετά την βιομηχανική επανάσταση με τα χειρότερα αποτελέσματα για το οικοσύστημα ολόκληρου του πλανήτη. Είναι σαφές το μήνυμα ότι όλη η ανθρωπότητα πρέπει πλέον να στρέψει το βλέμμα της πίσω, δηλαδή από εκεί που ξεκίνησε, στο περιβάλλον.

Πρέπει να επιδιώξουμε την βελτίωση ποιότητας ζωής και την εξασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας, η οποία κοινωνική ευημερία αναγνωρίζεται ότι πετυχαίνεται,

όταν συνδυάζεται το ποσοτικό με το ποιοτικό στοιχείο.

Εξάλλου σκοπός του σύγχρονου κράτους δεν είναι απλώς να εξασφαλίσει στους πολίτες του αυξημένο κατά κεφαλήν εισόδημα-ποσοτική ανάπτυξη αλλά και να αποτρέψει την χειροτέρευση συνθηκών ζωής που συνεπάγεται η υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Καταλήγω λοιπόν στο συμπέρασμα ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συμβαδίζει με την βιώσιμη ανάπτυξη, ώστε να παραδώσουμε στις μελλοντικές γενεές ένα υγιές περιβάλλον.

1.3 Η Κατάσταση του Περιβάλλοντος

Είναι γνωστό σε όλους ότι το περιβάλλον δεν είναι πλέον με το μέρος μας. Οι ενέργειες του ανθρώπου το μετέτρεψαν σε απειλή για την διαβίωση τους. Μελέτες επικεντρώνονται σε έξι τομείς οι οποίοι ευθύνονται για την σημερινή κατάσταση του Περιβάλλοντος.

- **Ατμοσφαιρική ρύπανση:** Πρόοδος έχει σημειωθεί στην μείωση των εκπομπών διοξειδίου του θείου και αιωρούμενων σωματιδίων και του μολύβδου, δυστυχώς όμως σοβαρά προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν ή να αναφέρονται αφενός στον τομέα

των "αερίων του θερμοκηπίου" όπως είναι το διοξείδιο του άνθρακα, τα οξείδια του αζώτου, το όζον και το μεθάνιο και αφετέρου στον τομέα της ποιότητας του αέρα ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές.

- **Υδατική ρύπανση:** Πρόοδος έχει επιτευχθεί όσον αφορά τις σημειακές χερσαίες πηγές της υδατικής ρυπάνσεως, αλλά η πρόοδος αυτή εκμηδενίζεται από την αυξανόμενη ρύπανση από μη σημειακές πηγές και ιδιαίτερα από την γεωργία. Η ποιότητα των υδάτων απειλείται και παρατηρείται αυξανόμενος εντροπισμός τόσο των γλυκών όσο και των θαλασσιών υδάτων. Η οδηγία για τα υπόγεια νερά δεν επιτυγχάνει τους στόχους της και οι υπόγειοι υδατικοί πόροι απειλούνται τόσο από την υπεράντληση όσο και την ρύπανση. Στην περίπτωση των θαλασσιών υδάτων έχει επιτευχθεί μείωση της ρυπάνσεως από ορισμένα οργανικά απόβλητα βαρέα μέταλλα και απορρίψεις ραδιενεργών υλικών, αλλά ισχυρές πιέσεις εξακολουθούν να ασκούνται ιδιαίτερα στην περιοχή της Μεσογείου, της Βόρειας και της Βαλτικής θάλασσας.
- **Υποβάθμιση των εδαφών:** Οι οδηγίες για την διαχείριση των αποβλήτων και την χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού στην γεωργία καθώς και ο κίνδυνος σοβαρών ατυχημάτων στην περίπτωση ορισμένων βιομηχανικών δραστηριοτήτων έχουν συμβάλλει θετικά στην προστασία των εδαφών. Ωστόσο, η υπερεντατική χρήση των εδαφών και η υπερβολική χρησιμοποίηση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, καθώς και τα στραγγιστικά έργα και οι εκχερσώσεις οδηγούν σε πολλές περιοχές σε εκτεταμένη υποβάθμιση των εδαφών, όπως μόλυνση, οξίνιση, απερίθωση και διάβρωση.³
- **Διατήρηση της φύσεως:** Παρά τις οδηγίες για τα άγρια πτηνά αλλά και τις συμβάσεις της Βόννης και της Βέρνης οι πιέσεις στα σπάνια απειλούμενα είδη και τους οικοτόπους αυξάνονται με ταχύ ρυθμό. Η εντατική γεωργία είναι ένα από τα κυριότερα αίτια για την μείωση της βιολογικής ποικιλότητας. Η οικονομική ανάπτυξη και η διάβρωση προκαλούν μόνιμη υποβάθμιση του παράκτιου περιβάλλοντος. Οι πυρκαγιές λ.χ. των δασών έχουν καταστρέψει μεγάλα τμήματα της Μεσογειακής ζώνης. Τέτοιες μεγάλες πυρκαγιές ξεσπούν πλέον κάθε χρόνο. Η πρόσθετη πίεση από την ανάπτυξη του τομέα της αναψυχής και της δεύτερης κατοικίας έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση ημιορεινών και ορεινών περιοχών.
- **Η Αστική ανάπτυξη:** Η δυσκολία να συνδυαστεί η ανάγκη να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του σύγχρονου εμπορίου και των μεταφορών με την επιθυμία να εξασφαλιστεί η καλή ποιότητα του

³ Σχέδιο Στρατηγικής για την προστασία και διατήρηση του Περιβάλλοντος

περιβάλλοντος εντείνεται συνεχώς με αποτέλεσμα την συμφόρηση, την ρύπανση, τον θόρυβο, την υποβάθμιση των δρόμων, των δημοσίων πλατειών και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και γενιά την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.

- **Διαχείριση αποβλήτων:** Παρά τις οδηγίες που υπάρχουν σχετικά με τα τοξικά απόβλητα και την διασυνοριακή διακίνηση αποβλήτων, η διαχείριση της τεράστιας ροής αποβλήτων στην Κοινότητα κάθε άλλο παρά ελέγχεται. Οι επιλογές που βασίζονται στην ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση δεν έχουν αναπτυχθεί πέρα από το νηπιακό στάδιο στις περισσότερες περιοχές. Οι ελλείψεις στις ρυθμίσεις που αφορούν την διαχείριση των αποβλήτων αποτελούν απειλή, όχι μόνο για το περιβάλλον, αλλά ενδέχεται να έχουν ανεπιθύμητες επιπτώσεις και στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.
- **Τουρισμός:** Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό στοιχείο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της κοινότητας αλλά και της χώρας. Αντικατοπτρίζει την θεμιτή επιθυμία του ατόμου να απολαύσει τη γνωριμία νέων τόπων, να αφομοιώσει διαφορετικά πολιτιστικά επιτεύγματα και να επωφεληθεί από ψυχαγωγικές δραστηριότητες ή ανάπαυση μακριά από το καθημερινό περιβάλλον της κατοικίας ή της εργασίας του. Συνιστά επίσης σημαντική εισοδηματική πηγή για πολλές περιφέρειες και πόλεις, που έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν τουρισμό, με ιδιαίτερη συμβολή στην οικονομική και κοινωνική συνοχή των περιοχών αυτών. Ο τουρισμός αποτελεί καλό παράδειγμα για την θεμελιώδη σχέση που συνδέει την οικονομική ανάπτυξη και το περιβάλλον με όλα τα συνακόλουθα οφέλη, εντάσεις και πιθανές διενέξεις. Με τον κατάλληλο σχεδιασμό και διαχείριση, ο τουρισμός, η περιφερειακή ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος είναι δυνατό να συμβαδίζουν. Ο σεβασμός προς την φύση και το περιβάλλον ιδιαίτερα στις παράκτιες και ορεινές περιοχές μπορεί να εξασφαλίσει τόσο τα κέρδη όσο και την μακροήμερευση της τουριστικής βιομηχανίας.

Οι γενικοί περιβαλλοντικοί στόχοι και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι που σχετίζονται άμεσα με τον τουρισμό είναι δύσκολο να καθοριστούν επειδή ο τουρισμός είναι δυνατό να έχει τόσο θετικά όσο και αρνητικά αποτελέσματα στο περιβάλλον και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ατομικές καταναλωτικές επιλογές. Οι επιπτώσεις του τουρισμού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις ατομικές καταναλωτικές επιλογές. Οι επιπτώσεις του τουρισμού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το είδος του τουρισμού, την συμπεριφορά των τουριστών και την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών. Οι περισσότερες από τις πιέσεις στο περιβάλλον

προέρχονται από το μαζικό τουρισμό στις παράκτιες περιοχές όπου όπως προαναφέρθηκε θα αυξηθεί σημαντικά κατά τις επόμενες δεκαετίες. Θα είναι συνεπώς αναγκαίο να αναπτυχθούν γενικές κοινοτικές στρατηγικές για την διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών.

1.3.1 Ορισμένες ανησυχητικές τάσεις

Είναι εξίσου σημαντικό να αναφέρουμε ότι για την κατάσταση του περιβάλλοντος υπάρχουν ορισμένες τάσεις, οι οποίες εάν δεν ελέγχουν ικανοποιητικά ενδέχεται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα του περιβάλλοντος ως συνόλου.

Για παράδειγμα:

- **Ενέργεια:** αύξηση κατά 25% ως το έτος 2010 αν δεν αλλάξει ο σημερινός ρυθμός αύξησης της ενεργειακής ζήτησης με αποτελέσματα την αύξηση κατά 20% των εκπομπών άνθρακα στην Ε.Κ.
- **Μεταφορές:** αύξηση ως το έτος 2003 κατά 25% τόσο των ιδιόκτητων αυτοκινήτων όσο και 17% τόσο των διανυόμενων χιλιομέτρων.
- **Γεωργία:** αύξηση κατά 63% των αστικών αποβλήτων κατά το τελευταία 5 χρόνια, παρά την αυξανόμενη ανακύκλωση του χαρτιού, του γυαλιού και των πλαστικών.
- **Απόβλητα:** αύξηση κατά 13% του μέσου ρυθμού υδροληψίας στην Κοινότητα μεταξύ του 1979 και του 1985.
- **Τουρισμός:** αύξηση κατά 60% του τουρισμού στη ζώνη της Μεσογείου την δεκαετία που διανύσαμε.

Τα πραγματικά προβλήματα τα οποία προκαλούν απώλειες και ζημιές στο περιβάλλον είναι τα σημερινά καταναλωτικά πρότυπα και πρότυπα συμπεριφοράς.

Με τον διαχωρισμό αυτό και προκειμένου να επιτευχθούν αισθητές βελτιώσεις ή αλλαγές, προτεραιότητα θα δοθεί σε κοινοτικά επίπεδα στα εξής πεδία δράσης:

- Διαχ/ση των φυσικών πόρων σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας έδαφος, νερό, φυσικές παράκτιες ζώνες.
- Ολοκληρωμένος έλεγχος της ρύπανσης και πρόληψη αποβλήτων.
- Μείωση της κατανάλωσης μη ανανεώσιμων ενεργειών.
- Βελτιωμένη διαχείριση των συγκ/νίων και των μεταφορών που θα περιλαμβάνει.
- Δέσμες μέτρων με τα οποία θα επιτευχθεί βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος στις αστικές περιοχές.⁴

⁴ Ένα βήμα προς την αειφορία – Δράση της Ε.Κ. για το περιβάλλον στην Ελλάδα

1.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η επεξεργασία της συνθήκης για την ευρωπαϊκή ένωση έγινε στο πλαίσιο δύο διακυβερνητικών διασκέψεων.

Η πρώτη αφορούσε στην οικονομική και νομισματική ένωση ενώ η δεύτερη αφορούσε την πολιτική ένωση.

Τα αίτια της θέσπισης της ένωσης είναι τα εξής:

- Η επέκταση της Ενιαίας Πράξης, της οποίας η μεταβατική περίοδος έληγε την 1^η Ιανουαρίου 1993
- Ο συνδυασμός της Γερμανικής ενοποίησης με την ώθηση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης τόσο στο οικονομικό και νομισματικό επίπεδο όσο και στο πολιτικό επίπεδο.
- Η θέσπιση δομημένου συνόλου απέναντι στην αποσταθεροποίηση της Αν. Ευρώπης.

Οι στόχοι και τα μέσα της Ένωσης απαριθμούνται στο άρθρο Β και είναι:

- Στον οικονομικό τομέα: δημιουργία χώρου χωρίς σύνορα, ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ενιαίο νόμισμα.
- Διεθνείς ταυτότητα με την εφαρμογή εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.
- Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια
- Συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.
- Διατήρηση και ανάπτυξη του κοινοτικού κεκτημένου.

Η δομή της Ε.Ε. παρουσιάζει τα εξής δύο χαρακτηριστικά, σύμφωνα με το άρθρο Α παρ. 3 της συνθήκης:

- Βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, δηλαδή ΕΚΑΧ, στην Ευρωπαϊκή κοινότητα (Ε.Κ.) και στην ΕΚΑΕ.
- Τις κοινότητες συμπληρώνουν οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που θεσπίζονται με την συνθήκη, δηλαδή η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας, καθώς και η συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.⁵

⁵ ΕΟΚ – Δίκαιο – Θεσμοί (Τσουντας)

1.4.1 Η Ε.Ε. ΚΑΙ Η ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΑΡΧΩΝ

Η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε απ' την ενιαία Ευρωπαϊκή πράξη, προβλέπει ρητά την επεξεργασία και εφαρμογή κοινοτικής πολιτικής σε θέματα περιβάλλοντος. Η Συνθήκη του Μάαστριχ θέτει την Ευρωπαϊκή Ένωση τον στόχο της προαγωγής μιας βιώσιμης ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ συνέχισε στην κατεύθυνση αυτή, με την ενσωμάτωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης στους στόχους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης “προς τη βιώσιμη ανάπτυξη” (5ο πρόγραμμα δράσης στον τομέα του Περιβάλλοντος) υιοθετήθηκε το 1993 και αποτελεί την συνέχεια του “προγράμματος δράσης 21” (Agenda 21).

Στόχος του 5ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον είναι ο μετασχηματισμός του αναπτυξιακού μοντέλου της Κοινότητας, ούτως ώστε να προαχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη.

Το πρόγραμμα προσπαθεί να συνδυάσει τις επιταγές για προστασία του περιβάλλοντος με την οικονομική ανάπτυξη με στόχο την “αιεφορία”. Οι στόχοι και η δράση του προγράμματος κατευθύνονται σε πέντε βασικούς τομείς, οι οποίοι είναι:

Βιομηχανία – Ενέργεια – Μεταφορές – Γεωργία – Τουρισμός (ανάλυση των τομέων αυτών έχει γίνει παρακάτω)

Το 5ο πρόγραμμα εδραιώνει την υιοθέτηση μιας νέας προσέγγισης της Κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής, με βάση τις ακόλουθες αρχές:

1. Θέσπιση μιας συνολικής και ενεργητικής προσέγγισης που απευθύνεται στους συντελεστές και στις δραστηριότητες που επηρεάζουν τους φυσικούς πόρους ή θίγουν το περιβάλλον.
2. Βούληση ανατροπής των τάσεων και πρακτικών που ζημιώνουν το περιβάλλον, τόσο τις τρέχουσας όσο και των μελλοντικών γενεών.
3. Προώθηση της αλλαγής συμπεριφορών στην κοινωνία με την συστράτευση όλων των εμπλεκόμενων συντελεστών (δημοσίων αρχών, πολιτών, καταναλωτών, επιχειρήσεων...)
4. Καθιέρωση της κατανομής ευθυνών,
5. Χρήση νέων περιβαλλοντικών μέσων.

Το 5ο πρόγραμμα επανεξετάζεται με την απόφαση του 1998 (Επίσημη Εφημερίδα Ε.Κ., L275/10.10.1998)

Μετά την αξιολόγηση του αρχικού προγράμματος, που πραγματοποιήθηκε το 1995, η Κοινότητα αποφάσισε να εντείνει της προσπάθειές της σε ορισμένους τομείς προτεραιότητας, προκειμένου

να δοθεί μια νέα ώθηση στην επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης:

1. ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις άλλες πολιτικές:

Βελτίωση των μεθόδων και ενίσχυση της συνοχής των δράσεων.

2. επικέντρωση στους τομείς παρέμβασης: (γεωργία, βιομηχανία, μεταφορές, ενέργεια, τουρισμός) και καθορισμός ενός προγράμματος δράσεως με στόχους προτεραιότητας,

3. διεύρυνση του φάσματος των περιβαλλοντικών μέσων με στόχο την αποτελεσματικότητα: εξέταση των εμποδίων που παρεμβάλλονται στη υιοθέτηση οικονομικών μέσων και καθορισμό των ενδεχόμενων λύσεων, προσφυγή στην περιβαλλοντική φορολογία, εντοπισμός των καθεστώτων ενισχύσεων που βλάπτουν την βιώσιμη ανάπτυξη,...

4. ενίσχυση της θέσπισης και εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας: υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών, νομοθετική και διοικητική απλούστευση, ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών, καταπολέμηση των διαπιστωθείσων παραβάσεων,

5. ευαισθητοποίηση του κοινού στα περιβαλλοντικά προβλήματα: προώθηση της πρόσβασης στις πληροφορίες, εισαγωγή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης στα Κοινοτικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης,

6. εμβάθυνση της διεθνούς συνεργασίας: ανάπτυξη Κοινοτικών πρωτοβουλιών, ένταση της συνεργασίας (ρύπανση των υδάτων, κλιματικές μεταβολές, βιοποικιλότητας...)

7. βελτίωση των περιβαλλοντικών πληροφοριών: συγκρίσιμες και αξιόπιστες στατιστικές και δείκτες, εκτίμηση του κόστους και των πλεονεκτημάτων των εκάστοτε μέτρων και των σχετικών συνεπειών στις επιχειρήσεις

8. ανάπτυξη της χρήσης βιώσιμων τρόπων παραγωγής και κατανάλωσης

9. ενθάρρυνση των πρακτικών μέσων κατανομής των ευθυνών και συνεργασίας

10. προώθηση των τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών

Παράλληλα η Ε.Ε. συμμετέχει σε όλες τις Παγκόσμιες Διασκέψεις για το περιβάλλον (π.χ. Ρίο, Κιότο), συνεργάζεται με τις οργανώσεις του ΟΗΕ για περιβαλλοντικά ζητήματα (π.χ. πρόγραμμα περιβάλλοντος των Ηνωμ. Εθνών - UNEP).

Η συνεργασία συνεχίζεται σε διμερές επίπεδο με τρίτες χώρες, με μη κυβερνητικούς οργανισμούς, με διεθνείς επιστημονικούς φορείς, όπου απαιτείται μεγαλύτερη ευελιξία.

Η βιώσιμη ανάπτυξη ως μια από τις βασικές προκλήσεις της νέας χιλιετηρίδας, δεν μπορεί να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα εάν περιοριστεί μόνο σε κοινοτικό επίπεδο ή σε κυβερνητικό/διοικητικό στο εσωτερικό των κρατών - μελών. Απαιτεί μια συνολική προσέγγιση σε Παγκόσμιο επίπεδο, αλλά ταυτόχρονα και την συνειδητοποίηση από μέρος των πολιτών. Απαιτείται ένας άλλος τρόπος ζωής από αυτόν που εκφράζεται από τα καταναλωτικά πρότυπα την χρήση ενέργειας, την ψυχαγωγία και την επιλογή των μέσων μεταφοράς

Όπως είναι γνωστό η **Ελλάδα**, θα είναι η προεδρεύουσα της Ε.Ε. χώρα, αμέσως μετά τη Δανία. Το γεγονός αυτό την καθιστά μέλος της “Τρόικας” (Προεδρεύουσα χώρα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επόμενη προεδρεύουσα) και αυτό σημαίνει ότι η χώρα μας έχει στην παρούσα φάση βαρύνουσα σημασία και αυξημένες υποχρεώσεις στην Ε.Ε. Στην Ελλάδα, η οποία είναι μια χώρα με πολύ πλούσιο περιβαλλοντικό απόθεμα, οι προκλήσεις, ειδικά εν όψει της ελληνικής προεδρίας της Ε.Ε. είναι πολύ βασικές και μεγάλες:

1. Ενσωμάτωση του περιβάλλοντος σε κάθε τομέα της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας (βιομηχανία, γεωργία, αλιεία, μεγάλα έργα, μεταφορές, συγκοινωνία κ.α.)
2. Προστασία των πυρήνων βιοποικιλότητας με την δημιουργία και σωστή διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, προς όφελος του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών
3. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών (αιολική, ηλιακή κ.λ.π.) και της εξοικονόμησης ενέργειας
4. Να μπει τέλος στην άτακτη οικοδόμηση και χωροθέτηση δραστηριοτήτων και να διαμορφωθεί επιτέλους μια ολοκληρωμένη χωροταξική πολιτική.
5. Βιώσιμη διαχείριση απόβλητων και νερού, με έμφαση στην πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση
6. Ανάπτυξη ολοκληρωμένης οικονομικής και φορολογικής πολιτικής που θα ευνοεί τις “πράσινες καθαρές” τεχνολογίες, τα μοντέλα βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης, την δημιουργία “πράσινων” θέσεων εργασίας, καθώς και την απεριόριστη ευθύνη των παραγωγών για ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων και υπηρεσιών τους.

«Η παρέμβαση της **Τοπικής Αυτοδιοίκησης** στην διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντα χώρου των πόλεων και οικισμών, καθώς και των αγροτικών και δασικών εκτάσεων κρίνεται απολύτως αναγκαία και πολύτιμη. Η αλόγιστη ανθρώπινη ενέργεια, όπως και η εγκατάλειψη του αγροτικού χώρου επιφέρουν είτε ζημιά είτε ερήμωση του περιβάλλοντος.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση επιβάλλεται να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες της με τις έννοιες της βιώσιμης αειφόρου ανάπτυξης που

συνεπάγεται την μείωση της χρήσης της ενέργειας στην γεωργία, δηλαδή καύσιμα, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, μέσα παραγωγής, όπως πλαστικά κάλυψης καλλιεργειών, πλαστικούς σωλήνες.

Είναι γνωστό ότι η εντατική γεωργία, σε αντίθεση με την εκτατική, επιφέρει πολλές φορές σημαντικές επιβαρύνσεις στο περιβάλλον. Οι επιβαρύνσεις αυτές δεν πρέπει να ξεπερνούν τα όρια της ικανότητας του περιβάλλοντος να τις απορροφά χωρίς να διαταράσσεται η ισορροπία του. Είναι αυτονόητο ότι πρέπει να ζήσουμε μέσα στα όρια που θέτει η διατήρηση του περιβάλλοντος, ώστε να παραδώσουμε την γη μας ως κληρονομιά στους απογόνους μας, όπως την κληρονομήσαμε εμείς απ' τους γονείς μας.

Η Τ.Α. οφείλει να παρέμβει στην προστασία του περιβάλλοντος εντοπίζοντας τις πηγές που προκαλούν βλάβη και αντιμετωπίζοντας κάθε μία χωριστά σε συνεργασία με τους φορείς των δραστηριοτήτων αυτών. Οι ιδιώτες ή οι κοινωνικοί φορείς των οποίων οι δραστηριότητες παράγουν ρύπους και επιβαρύνουν το περιβάλλον πρέπει να πειστούν για την ανάγκη προστασίας του.

Η όλη περιβαλλοντική προσπάθεια της Τ.Α. μπορεί και πρέπει να γίνει σε συνεργασία με τους συλλόγους και τις κινήσεις προστασίας του περιβάλλοντος που υπάρχουν στους διάφορους Νομούς.»⁶

1.4.2. Θα κάνω μια πιο συγκεκριμένη αναφορά στο 5^ο πρόγραμμα δράσης

Η Ε.Ε. με την συνθήκη του Μάαστρχ που υπογράφηκε απ' τα μέλη της το 1992, προάγει την βιώσιμη ανάπτυξη δίνοντας προσοχή στους εξής τομείς:

- **Την Βιομηχανία, Την ενέργεια, Τις μεταφορές, Την γεωργία και τον Τουρισμό.**

Βιομηχανία: Τα προηγούμενα περιβαλλοντικά μέτρα είχαν την τάση να έχουν κανονιστικό πρόγραμμα με έμφαση στις απαγορεύσεις. Η νέα στρατηγική τείνει περισσότερο προς την κατεύθυνση της συνεργασίας.

- Οι τρεις στυλοβάτες της σχέσης περιβάλλοντος/βιομηχανίας θα είναι:
- Βελτιωμένη διαχείριση πόρων
- Χρήση των πληροφοριών
- Κοινοτικά πρότυπα για τις παραγωγικές διαδικασίες

⁶ Τετράδια Αυτοδιοίκησης, Τεύχος 1 Δεκέμβριος 1999

Ενέργεια: Η ενεργειακή πολιτική αποτελεί βασικό παράγοντα για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης. Η πρόκληση στο μέλλον για την ανθρωπότητα θα είναι να εξασφαλίσει ότι η οικονομική ανάπτυξη ο αποτελεσματικός και ασφαλής εφοδιασμός σε ενέργεια και το καθαρό περιβάλλον είναι στόχοι συμβατοί μεταξύ τους.

Μεταφορές: Οι μεταφορές παίζουν σημαντικό ρόλο στην διανομή των αγαθών και των υπηρεσιών, στο εμπόριο και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Οι σημερινές τάσεις στην κοινότητα, στον τομέα των μεταφορών, είναι η μείωση της αποδοτικότητας και η αύξηση της συμφορήσεως, της ρυπάνσεως, της σπατάλης χρόνου και χρήματος, των βλαβών της υγείας, των κινδύνων για την ζωή καθώς και των γενικότερων οικονομικών ζημιών.

Η στρατηγική για την αειφόρο διακίνηση προσώπων και αγαθών θα απαιτήσει συνδυασμό μέτρων στα οποία θα περιλαμβάνονται:

- Ο βελτιωμένος σχεδιασμός των χρήσεων γης και της οικονομικής αναπτύξεως σε τοπικό, περ/κο, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.
- Η ανάπτυξη των μαζικών μέσων μεταφοράς.
- Η συνεχή βελτίωση των οχημάτων και των καυσίμων
- Η συνεχής τεχνική βελτίωση των οχημάτων τους.
- Η ορθολογικότερη χρήση των ιδιωτικών αυτοκινήτων και η αλλαγή των κανόνων ΟΚ.
- Ο βελτιωμένος σχεδιασμός, διαχείριση και χρήση υποδομής και τεχνικών μέσων των μεταφορών.

Γεωργία: Η βελτίωση της αποδοτικότητας των καλ/γειών, ο υψηλός βαθμός

εκμηχάνισης, οι καλύτερες ρυθμίσεις όσον αφορά τις μεταφορές και την εμπορία των αγροτικών προϊόντων, η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου τροφίμων και ζωοτροφών συντέλεσαν στην επίτευξη των αρχικών στόχων της Συνθήκης, που ήταν: η εξασφάλιση του εφοδιασμού σε τρόφιμα με λογικές τιμές, η σταθεροποίηση της αγοράς και ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τους αγροτικούς πληθυσμούς. Ταυτόχρονα οι αλλαγές στις γεωργικές μεθόδους σε πολλές περιφέρειες έχουν οδηγήσει σε υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση των φυσικών πόρων από τους οποίους σε τελική ανάλυση εξαρτάται η γεωργία: του εδάφους, των νερών και του αέρα.

Εκτός από την περιβαλλοντική υποβάθμιση, έχουν ανακύψει σοβαρά προβλήματα που αφορούν την υπερπαραγωγή και την αποθήκευση των προϊόντων, την μείωση του αγροτικού πληθυσμού, τον κοινοτικό

προϋπολογισμό και το διεθνές εμπόριο. Συνεπώς το ζητούμενο είναι η μακροπρόθεσμη ισορροπία μεταξύ των γεωργικών δραστηριοτήτων είναι επιθυμητή όχι μόνο για περιβαλλοντικούς αλλά και για γεωργικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους. Το πρόγραμμα βασίζεται στις προτάσεις της επιτροπής για μεταρρύθμιση της ΚΑΠ και για την ανάπτυξη των δασών.

Τουρισμός: Συνιστά σημαντική εισοδηματική πηγή για πολλές περιφέρειες και πόλεις της Κοινότητας. **Με κατάλληλο δε σχεδιασμό και διαχείριση, ο τουρισμός, η περιφερειακή ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος είναι δυνατό να συμβαδίζουν.** Ο σεβασμός προς την φύση και το περιβάλλον, ιδίως στις παράκτιες και τις ορεινές περιοχές μπορεί να εξασφαλίσει τόσο τα κέρδη όσο και την μακροήμερευση της τουριστικής βιομηχανίας. Ο παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προβλέπει σημαντική αύξηση τους τουριστικής κίνησης προς την Ευρώπη και στο εσωτερικό της για την τρέχουσα περίοδο. Η Ε.Ε. στηρίζει οικονομικά τον Τουρισμό μέσω των επενδύσεων της για την απαραίτητη υποδομή.⁷

1.4.3 Στόχος η αειφορία

Ο όρος "αειφόρος" δηλώνει μια πολιτική και μια στρατηγική για μία συνεχή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη που δεν οδηγεί σε καταστροφή του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Επίσης ο όρος "αειφόρος ανάπτυξη" ορίζεται ως η ανάπτυξη η οποία καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.

Μερικές πρακτικές απαιτήσεις για να επιτευχθεί αειφόρος ανάπτυξη σύμφωνα με μελέτες της Ε.Κ. είναι οι εξής:

- Δεδομένου ότι το απόθεμα πρώτων υλών είναι περιορισμένο, η ροή υλικών στα διάφορα στάδια κατεργασίας, κατανάλωσης και χρήσης πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολύνεται η να ενθαρρύνεται η επαναχρησιμοποίηση ή η ανακύκλωση για να αποφευχθεί η σπατάλη και η εξάντληση του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου.
- Η παραγωγή και η κατανάλωση ενέργειας πρέπει να εξορθολογιστεί και

⁷ Δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το περιβάλλον στην Ελλάδα. Νοέμβριος 1993, Βρυξέλες

- Τα πρότυπα κατανάλωσης και κοινωνικής συμπεριφοράς πρέπει να αλλάξουν.⁸

Πηγή: Για μια αειφόρο ανάπτυξη «Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ε.Κ.»

⁸ Περιβάλλον και Περιφέρειες: Για μια αειφόρο ανάπτυξη. «Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ε.Κ.»

1 Κατευθύνσεις για μια Αειφόρο Γεωργία

Η γεωργική και η δασική έκταση καλύπτει πάνω από τα τρία τέταρτα του εδάφους της ΕΕ (το 44% γεωργική γη και το 33% δασική έκταση).

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές ως προς τις περιβαλλοντικές αξίες και τις χρήσεις της γης από την Μεσόγειο έως τις υποαρκτικές περιοχές είναι προφανής, σε όλη την ΕΕ, η ύπαρξη σημαντικού επιπέδου αλληλεξάρτησης μεταξύ της γεωργίας και της διατήρησης του περιβάλλοντος.

Ως εμπορικές δραστηριότητες, η γεωργία και η δασοκομία έχουν ως κύριο στόχο την παραγωγή, η οποία βασίζεται στην διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων και αύξηση της διάβρωσης του εδάφους.

Η εγκατάλειψη της χρήσης της γης για γεωμετρικούς σκοπούς, η οποία πραγματοποιείται κυρίως για οικονομικούς λόγους, δημιουργεί επίσης πιέσεις για το φυσικό τοπίο και για την βιοποικιλότητα. Στην Ευρώπη η εγκατάλειψη γεωργικών δραστηριοτήτων μπορεί να βλάψει την βιοποικιλότητα και οπωσδήποτε δεν θα οδηγήσει στην αναδημιουργία της αρχικής φυσικής κατάστασης.

Η επιθυμητή σχέση μεταξύ γεωργίας και περιβάλλοντος δύναται να αποδοθεί με τον όρο "αειφόρος γεωργία". Αυτή συνεπάγεται την διατήρηση της συνολικής ισορροπίας και αξίας των φυσικών αποθεμάτων και τον επαναπροσδιορισμό των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προοπτικών, έτσι ώστε να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κοινωνικό - οικονομικό κόστος και όφελος της κατανάλωσης και της διατήρησης.

Η "αειφόρος γεωργία" απαιτεί την διαχείριση φυσικών πόρων κατά τρόπο που να διασφαλίζεται ότι θα προκύψουν οφέλη στο μέλλον.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ανάγκη να ενταχθούν οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί στις πολιτικές της ΕΕ προβλέφθηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986. προβλέφθηκε επίσης η ένταξη των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας στο πλαίσιο άλλων πολιτικών.

Στην σύνοδο κορυφής του Ρίο τα κράτη, που υπέγραψαν την συμφωνία, ενέκριναν μια σειρά από βασικές δηλώσεις και συμβάσεις σχετικά με την γεωργία και την δασοκομία. Ειδικότερα συμφωνήθηκε η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης και συνήφθησαν νομικά δεσμευτικές συμβάσεις για τις κλιματικές μεταβολές, τη βιολογική ποικιλότητα και την απερίμωση.

Με την συνθήκη του Άμστερνταμ 1997 η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί στόχο της ΕΕ, ενώ διατηρούνται οι υφιστάμενες βάσεις της Συνθήκης σχετικά με την περιβαλλοντική και γεωργική πολιτική.

Ομοίως τα δάση αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για το περιβάλλον με ποικιλίες οικολογικές και κοινωνικές λειτουργίες. Παρά το γεγονός αυτό, τα δάση, έχουν παραμεληθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στο πλαίσιο αυτό η Κοινότητα ενέκρινε μια δασοπονική πολιτική η οποία αποσκοπεί:

- Στην προστασία της δασικής κληρονομιάς από την οξίνιση του περιβάλλοντος και τις πυρκαγιές
- Στην βελτίωση της παραγωγικότητας των δασών
- Στην ανάπτυξη των δασών και των δασικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές
- Στην προώθηση της αναδάσωσης αγροτικών γαιών

□ Διαχείριση αποβλήτων

Τα προβλήματα τα οποία προκαλούνται από τα απόβλητα έχουν ιδιαίτερο χαρακτήρα και είναι σχετικά σύνθετα: δεν αποτελούν δηλαδή μόνο δυνητική πηγή ρυπάνσεως αλλά και δευτερογενής πηγή πρώτων υλών. Οι σημερινές αυξητικές τάσεις στην παραγωγή αποβλήτων πρέπει να αναχαιτισθούν τόσο για περιβαλλοντικούς κινδύνους όσο και για τις ζημιές που προκαλούν.

Η κοινοτική στρατηγική προβλέπει ιεράρχηση των επιλογών για την διαχείριση των αποβλήτων, στην οποία η κύρια έμφαση δίνεται στην πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων και κατά δεύτερο λόγο στην ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση και τέλος στην βελτιστοποίηση των μεθόδων για την τελική διάθεση των αποβλήτων τα οποία δεν επαναχρησιμοποιούνται.

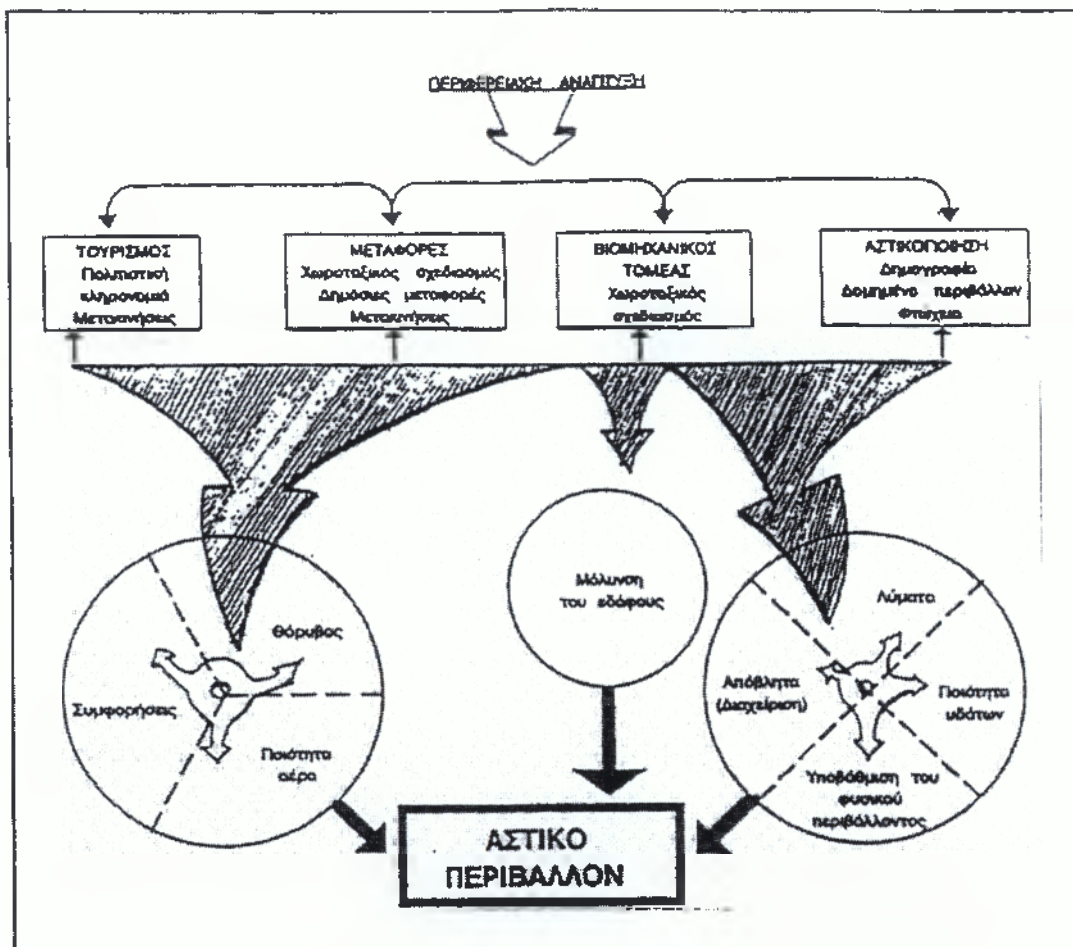
□ Αστικό περιβάλλον

Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού σε κάθε χώρα κατοικεί σε πόλεις και κωμοπόλεις. Οι αστικές περιοχές συνεπώς είναι ο χώρος όπου τα προβλήματα του περιβάλλοντος θίγουν στο μεγαλύτερο βαθμό την ποιότητα ζωής των πολιτών. Οι δημογραφικές τάσεις όπως το μέγεθος του πληθυσμού, το μέγεθος των νοικοκυριών και η κάλυψη χώρου δείχνουν ότι οι πιέσεις στις αστικές περιοχές αυξάνονται συνεχώς. Η ευθύνη για την ποιότητα του αστικού

περιβάλλοντος και για την λήψη των αναγκαίων επανορθωτικών ή βελτιωτικών μέτρων επαφίεται στις αρμόδιες αρχές και κατά κύριο λόγο στις τοπικές αρχές. Η κοινότητα έχει λάβει από πλευράς της ορισμένα νομοθετικά μέτρα, όμως κύριος σκοπός της είναι να ενθαρρυνθούν οι τοπικές αρχές να αντιμετωπίσουν την πρόκληση που αποτελούν τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε πολλές από τις κωμοπόλεις σήμερα και να τους δοθεί η βοήθεια για να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Στόχοι που έχουν τεθεί είναι οι εξής:

- Χωροταξικός σχεδιασμός πόλεων και υπαίθρου
- Βέλτιστη διαχείριση της βιομηχανικής και της οικονομικής αύξησεως, κατανάλωση ενέργειας και απόβλητα.
- Εξορθολογισμός της κυκλοφορίας στις αστικές περιοχές και βελτίωση των δημόσιων μέσων μεταφοράς.
- Προστασία και βελτίωση της ιστορικής κληρονομιάς των πόλεων και των κωμοπόλεων και δημιουργία χώρων πρασίνου.

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται ένα γενικό διάγραμμα το οποίο δείχνει σαφώς πόσο πολύπλοκη είναι η κατάσταση του αστικού περιβάλλοντος και των φορέων που δρουν στο περιβάλλον αυτό. Θα πρέπει να αναληφθούν προσπάθειες τόσο από τους τομείς της βιομηχανίας, των επιχειρήσεων και των μεταφορών όσο και από τους κοινούς πολίτες/καταναλωτές.

ο Τουρισμός

Η αλληλεπίδραση της σχέσεως μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος θα πρέπει να έρθει σε ισορροπία για να συνυπάρξουν. Στρατηγικές που αφορούν αυτήν την συνύπαρξη θα είναι ο έλεγχος των χρήσεων γης, η θέσπιση αυστηρών κανόνων για τις νέες κατασκευές, η καταπολέμηση της ανέγερσης αυθαίρετων οικοδομών, ρύθμιση της κυκλοφορίας ιδιωτικών αυτοκινήτων προς και από τις τουριστικές περιοχές, η διαφοροποίηση του τουρισμού και η αυστηρή εφαρμογή και τήρηση των περιβαλλοντικών προτύπων για τον θόρυβο, το πόσιμο νερό, τα ύδατα κολυμβήσεως, τα λύματα και τις εκπομπές στην ατμόσφαιρα, η δημιουργία προστατευτικών ζωνών γύρω από τις ευαίσθητες περιοχές, όπως είναι οι υγρότοποι και οι αμμοθίνες, η καλύτερη κατανομή των θερινών διακοπών, η αύξηση της συνειδητοποιήσεως και η εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού και των τουριστών καθώς και η εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση αυτών που είναι υπεύθυνοι για την διαχείριση των τουριστικών περιοχών.

Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών θα εξαρτηθεί κυρίως από μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές καθώς και από τον κλάδο του τουρισμού. Ένα σχέδιο κοινοτικής δράσεως για την ενίσχυση του τουρισμού το οποίο δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή περιλαμβάνει έναν αριθμό ειδικών μέτρων που αποβλέπουν στην σύνδεση της προστασίας του περιβάλλοντος με την τουριστική ανάπτυξη:

- Απογραφή τουριστικών πόρων στα κράτη μέλη
- Βελτιωμένη κλιμάκωση των διακοπών/ εποχιακή κατανομή του τουρισμού.
- Πρακτικοί οδηγοί για τον τουριστικό κλάδο και πρότυπα έργα στον τομέα του περιβαλλοντικού τουρισμού.
- Ανάπτυξη κώδικα καλής συμπεριφοράς για τους τουρίστες.
- Ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε θέματα υποδοχής επισκεπτών
- Περιβαλλοντικά βραβεία

Είναι σημαντικό η μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Αν υπάρχει σωστός σχεδιασμός και έλεγχος, ο τουρισμός, η περιφερειακή ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος είναι δυνατό να συμβαδίσουν.

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρεται στις αρχές και τα στοιχεία της «βιώσιμης ανάπτυξης» και την εφαρμογή αυτών στον τουριστικό τομέα.

Η πρώτη στήλη του πίνακα παρουσιάζει τις δέκα βασικές αρχές και στοιχεία που τίθεται για την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης σε όλους τους προαναφερόμενους τομείς (Βιομηχανία, Γεωργία, Τουρισμό, κ.λ.π.)

Η δεύτερη στήλη αναφέρεται συγκεκριμένα στις αρχές και τα στοιχεία που πρέπει να εφαρμοστούν για την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης στο Τουρισμό.

Για να γίνει δηλαδή αυτό, πρέπει να εφαρμοστούν οι 10 γενικές αρχές και στοιχεία για την «αειφόρο ανάπτυξη» και επιπλέον κάποιες εξειδικευμένες αρχές και στοιχεία (που παρουσιάζονται στη 2^η στήλη) που αφορούν μόνο στην τουριστική αειφόρο ανάπτυξη, όπως είναι η εναλλακτικές μορφές Τουρισμού (στοιχείο 1), Τουριστική εκπαίδευση (στοιχείο 5) κ.λ.π.

Επιπλέον στον πίνακα αυτό γίνεται συσχέτιση των 10 γενικών αρχών και στοιχείων με τους εξειδικευμένους στόχους και αρχές για τον Τουρισμό.

1.5

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ			ΑΡΧΕΣ ,ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
1.	Ισορροπη ανάπτυξη της Οικονομίας της Κοινωνίας και του Περιβάλλοντος			Αρχές - Στοιχεία Ισχύουν τα 1-10 των Αρχών και Στοιχείων της Αειφορικής Ανάπτυξης.
2.	Προστασία περιβάλλοντος			
3.	Σταθερή και μακρόχρονη αναπτυξιακή πολιτική	↔	(α)	
4.	Συμμετοχικές Διαδικασίες κατοίκων		(β)	Αναπτυξιακές διαδικασίες
5.	Λειτουργικές διασυνδέσεις ανάμεσα στους κλάδους της τοπικής οικονομίας	↔	1.	Ειδικές, Νέες και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.
6.	Έρευνα και Εκπαίδευση		2.	Ειδικός Σχεδιασμός και Μάρκετινγκ
7.	Τεχνογνωσία και Μάρκετινγκ		3.	Εξειδικευμένο θεσμικό Πλαίσιο
8.	Φορείς Σχεδίασης και Χρηματοδότησης		4.	Έρευνα και Τεχνογνωσία των στοιχείων της Τουριστικής αειφορικής ανάπτυξης.
9.	Ενίσχυση καινοτομικών πρωτοβουλιών του τοπικού εργατικού δυναμικού	↔	5.	Ειδική Περιβαλλοντική, Τουριστική Εκπαίδευση.
10.	Συνεχής ανατροφοδότηση των διαδικασιών της ανάπτυξης			

Πίνακας 1: Αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης και εφαρμογή τους στον τουριστικό τομέα (Τσάρτας in Βασενχόβεν et al, 1994)

1.6 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσίασα τις έννοιες:

Περιβάλλον: Είναι το σύνολο των φυσικών αλλά των ανθρωπογενών παραγόντων που βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και ταυτόχρονα επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες.

Ρύπανση: Είναι η παρουσία ρύπων στο περιβάλλον, δηλαδή κάθε είδους ουσιών θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας, σε ποσότητα συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα και γενικά υλικές ζημιές οι οποίοι θα καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του.

Μόλυνση: Είναι η μορφή ρύπανσης που χαρακτηρίζεται από την παρουσία παθογόνων μικροοργανισμών στο περιβάλλον ή δεικτών που υποδηλώνουν την πιθανότητα παρουσίας τέτοιων οργανισμών.

Βιώσιμη Ανάπτυξη: Είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

Το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «προς την βιώσιμη ανάπτυξη» (5^ο πρόγραμμα δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος) υιοθετήθηκε το 1993 και ο στόχος του είναι: **ο μετασχηματισμός του αναπτυξιακού μοντέλου της κοινότητας, ούτως ώστε να προαχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη.**

Οι στόχοι και η δράση του προγράμματος κατευθύνονται σε 5 βασικούς τομείς:

1. Βιομηχανία
2. Ενέργεια
3. Μεταφορές
4. Γεωργία
5. Τουρισμός

Οικονομική Μεγέθυνση: Είναι η ανώτερη στάθμη της οικονομικής αναπτύξεως.

Περαιτέρω οικονομική πρόοδο ύστερα από την πραγματοποίηση της βασικής αναπτύξεως.

Οι κυριότεροι οικονομικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την οικονομική μεγέθυνση είναι :

1. Ο βαθμός με τον οποίο η εκάστοτε κυβέρνηση υιοθετεί αναπτυξιακή πολιτική (π.χ. ανάπτυξη κινήτρων, διευκόλυνση επενδύσεων κ.λ.π.) και η σωστή της υλοποίηση.
2. Η επίδραση των διεθνών συγκυριών στα αναπτυξιακά προγράμματα (π.χ. η τιμή του πετρελαίου, η διεθνής πολιτική αστάθεια κ.ο.κ.).
3. Η αύξηση των επενδύσεων και η βελτίωση της βασικής υποδομής (π.χ. οδικό δίκτυο, λιμάνια κ.λ.π.) της χώρας.
4. Η άριστη και συνεχής αξιοποίηση των παραγωγικών συντελεστών και πόρων της οικονομίας σε σχέση με την εξέλιξη της τεχνολογίας.
5. Κατάλληλα εκπαιδευμένο, εξειδικευμένο και συνεχώς καταρτιζόμενο εργατικό δυναμικό.
6. Θετικό κοινωνικό κλίμα και διαμόρφωση σωστού πλαισίου για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Συνεπώς μπορούμε να πούμε ότι από όσα λέχθηκαν στο κεφάλαιο αυτό η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συμβαδίζει με την βιώσιμη ανάπτυξη και όχι να αποσκοπεί στην οικονομική μεγέθυνση η οποία είναι καταστροφική για το περιβάλλον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ο Νομός Ηλείας βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και συνορεύει βόρεια με το Ν. Αχαΐας, ανατολικά με το Ν. Αρκαδίας, νότια με το Ν. Μεσσηνίας, ενώ δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Έχει συνολική έκταση 2620 τετρ. Χιλιόμετρα και πληθυσμό 179.429 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή ΕΣΥΕ 1991.

Ο Νομός παρουσιάζει ποικίλη μορφολογία με πεδινές κυρίως περιοχές στα παράλια και στο κεντρικό του τμήμα (ευρύτερες περιοχές Πύργου, Αμαλιάδας, Λεχαινών, Ανδραβίδας, Γαστούνης), ημιορεινές περιοχές και ορεινές περιοχές στο βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα του.

Η ύπαρξη των δύο μεγαλύτερων ποταμών της Πελοποννήσου (Αλφειός, με μήκος 110 χλμ. που διέρχεται νότια του Πύργου και Πηνειός μήκους 70χλμ. που διέρχεται βόρεια της Αμαλιάδας) καθώς και δυο φυσικών λιμνών (Λαμία, έκτασης 2 τετρ. χλμ. και Καϊάφα 1,7 τετρ. χλμ.) και της τεχνητής λίμνης του Πηνειού (έκτασης περίπου 20 τετρ. χλμ.) συμβάλλουν στην ύπαρξη υψηλού υδάτινου δυναμικού το οποίο έχει αξιοποιηθεί με τη δημιουργία φραγμάτων και δικτύων άρδευσης.

Η κύρια οικονομική δραστηριότητα του νομού απορρέει από τον πρωτογενή τομέα και ειδικότερα τη γεωργία, η ανάπτυξη της οποίας ευνοείται τόσο από τη μορφολογία του εδάφους και τους πολύ αξιόλογους φυσικούς πόρους (υδάτινο δυναμικό, ποιότητα εδάφους), όσο και από τη σημαντική υποδομή στον πρωτογενή τομέα (δίκτυα άρδευσης, μηχανολογικός εξοπλισμός, κλπ.).

Ο δευτερογενής τομέας δεν είναι σημαντικά αναπτυγμένος και περιορίζεται κυρίως σε μικρές επιχειρήσεις, αρκετές από τις οποίες είναι συναφείς του αγροτικού τομέα.

Ο τουρισμός επίσης δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος, εκτός από την περιοχή της Ολυμπίας και την παραλιακή ζώνη της Κυλλήνης, (Κάστρο - Λουτρά Κυλλήνης). Ο τουρισμός τον οποίο δέχεται ο νομός είναι σε μεγάλο ποσοστό εξειδικευμένος, και κύρια αρχαιολογικός, θεραπευτικός (λουτρά Κυλλήνης και Καϊάφα) και τουρισμός camping (Κυλλήνη).

Επίσης, στα παράλια γύρω από το Κατάκολο και νότια του Πύργου, έχει αναπτυχθεί ζώνη κατοικίας, αυθαίρετης σε μεγάλο ποσοστό, η οποία εξυπηρετεί τις αστικές περιοχές του νομού.

Οι διαθέσιμοι τουριστικοί πόροι του νομού είναι ποικίλοι και σημαντικοί (περιοχές με αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον, περιοχές φυσικού κάλλους, οικισμοί με παραδοσιακά στοιχεία, περιοχές με οικολογικό ενδιαφέρον, κλπ.), αλλά δεν έχουν αξιοποιηθεί κατάλληλα ώστε να προσελκύσουν περισσότερους επισκέπτες και μάλιστα αυτούς που επιζητούν εναλλακτικές και εξειδικευμένες μορφές τουρισμού.

Οι κύριοι παράγοντες που έχουν οδηγήσει στη χαμηλή ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, εκτός της περιοχής Ολυμπίας, είναι η έλλειψη οργανωμένης και ποιοτικής τουριστικής υποδομής, η ανυπαρξία έργων υποδομής σχετικών με τον τουρισμό και η έλλειψη ενεργειών προστασίας και προβολής των περιοχών φυσικού κάλλους και γενικότερα της ευρύτερης πολιτιστικής και οικολογικής κληρονομιάς του νομού.

Ο Νομός Ηλείας, με πληθυσμό 142.446 κατοίκους περιλαμβάνει 22 δήμους (Αμαλιάδας, Ανδραβίδας, Αρχαίας Ολυμπίας, Βαρθολομιού, Γαστούνης, Λεχαινών, Πύργου, Αλιφείρας, Ανδρίτσαινας, Βουπρασίας, Βόλακος, Ζαχάρως, Ιορδάνου, Κάστρου-Κυλλήνης, Λαμπείας, Λασιώνος, Πηγείας, Σκιλλούντος, Τραγανού, Φιγαλείας, Φολόης και Ωλένης). Στον πιο πάνω νομό δεν συντρέχει περίπτωση αναγνώρισης κοινότητας σε δήμο.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι περισσότερο από το 40% του συνολικού πληθυσμού του νομού συγκεντρώνεται στους Δήμους Πύργου, Αμαλιάδας, Γαστούνης, Ζαχάρως και Κρεστένων που αποτελούν και τα σημαντικότερα αστικά/ ημιαστικά κέντρα του νομού.

Το μεγαλύτερο αστικό κέντρο είναι ο Πύργος (28.660 κάτοικοι) ο οποίος παρουσιάζει ιδιαίτερα δυναμική εξέλιξη μετά το 1981, με πληθυσμιακή αύξηση κατά την περίοδο 1981-1991 της τάξης του 30%.⁹

⁹ Πλαίσιο σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων Νομού Ηλείας

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.1.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ο συνολικός πληθυσμός του Ν. Ηλείας, σύμφωνα με την απογραφή ΕΣΥΕ 1991, ανέρχεται σε 179.429 κατοίκους και αντιπροσωπεύει το 1,8% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας. Η μέση πληθυσμιακή πυκνότητα του Ν. Ηλείας είναι 68,5 κάτοικοι ανά τετρ. χιλιόμετρο έναντι 77,8 κατοίκων ανά τετρ. χιλιόμετρο που είναι η πληθυσμιακή πυκνότητα της χώρας, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1).

ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ (1991)

	Έκταση (τετρ. χλμ.)	Πληθυσμός (κάτοικοι)	Ποικνότητα (κατ./τετρ.χλμ.)
Νομός Ηλείας	2,618	179,429	68,5
Ελλάδα	131,957	10,259,900	77,8

πηγή: Επεξεργασία στοιχείων απογραφής ΣΣΤΕ.

Ο πληθυσμός του Ν. Ηλείας, των σημαντικότερων Δήμων του (με πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων) και του συνόλου της χώρας από το

1971 έως 1991, όπως και τα ποσοστά μεταβολής των πληθυσμών τους στις δεκαετίες 1971-1981 και 1981-1991 παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2: ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ, ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΤΩΝ 2.000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (1971-1991)

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1971	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1981	ΜΕΤ.(%) 1971-81	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1991	ΜΕΤ.(%) 1981-91
1	Δήμος Αμαλιάδας	14,615	15,545	6,4	15,857	2,0
2	Δήμος Ανδραβίδας	3,201	3,661	14,4	3,253	-11,1
3	Δήμος Βαρθολομιού	3,268	3,440	5,3	3,753	9,1
4	Δήμος Γαστούνης	4,193	4,553	8,6	5,883	29,2
5	Δήμος Λεχαιών	2,894	3,231	11,6	3,448	6,7
6	Δήμος Πύργου	20,599	22,491	9,2	28,660	27,4
7	Δήμος Ζαχάρως	2,735	2,864	4,7	5,037	75,9
8	Δήμος Κρεστένων	2,657	3,704	39,4	5,422	46,4
	Σύνολο Νομού Ηλείας	164,061	160,257	-2,3	179,429	12,0
	Σύνολο Χώρας	8,768,641	9,737,020	11,0	10,259,900	5,4

Πηγή: ο Νομός Ηλείας (γενικά χαρακτηριστικά)

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα κατά την περίοδο 1971-81 ο πληθυσμός του Νομού μειώθηκε κατά 2,3%. Την ίδια όμως περίοδο παρατηρείται ταυτόχρονη πληθυσμιακά αύξηση στους Δήμους του Νομού. Σημαντική μάλιστα είναι η αύξηση πληθυσμού των Δήμων Κρεστένων, Πύργου, Λεχαιών, Ανδραβίδας και Γαστούνης. Οι Δήμοι Αμαλιάδας, Βαρθολομιού και Ζαχάρως παρουσίασαν αύξηση με λίγο χαμηλότερους ρυθμούς.

Η πληθυσμιακή μείωση των Κοινοτήτων του Νομού κατά την δεκαετία 1971-81 αποδίδεται στην εσωτερική μετανάστευση κατά τα χρόνια αυτά από τις μη ευνοημένες ορεινές περιοχές προς τα αστικά/ ημιαστικά κέντρα του Νομού, ενώ η μείωση του συνολικού πληθυσμού είναι φαινόμενο που παρατηρείται σε ολόκληρη την ελληνική Επαρχία την ίδια περίοδο, εξαιτίας της μετανάστευσης προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της

χώρας. Την αναφερόμενη δεκαετία, ο πληθυσμός της χώρας αντίθετα με τον Νομό, παρουσιάζει αύξηση της τάξης 11%.

Την επόμενη δεκαετία 1981-1991 σημειώνεται ανάκαμψη στην εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού ο οποίος αυξήθηκε κατά 12%. Εάν εξαιρέσουμε τον Δήμο Αδραβίδας στον οποίο σημειώνεται πληθυσμιακή μείωση κατά 11,1%, όλοι οι υπόλοιποι Δήμοι αυξάνουν τον πληθυσμό τους κατά την περίοδο αυτή. Οι μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις παρατηρούνται στους Δήμους Ζαχάρως, Κρεστένων, Γαστούνης και Πύργου. Τα ποσοστά αύξησης πληθυσμού των Δήμων Αμαλιάδας, Βαρθολομιού και Λεχαινών είναι αισθητά μικρότερα. Όσον αφορά τη χώρα, ο πληθυσμός της την δεκαετία αυτή αυξάνεται με ρυθμό ίσο με 5,3% μικρότερο από αυτόν του Νομού.

Η συμμετοχή των μεγαλύτερων Δήμων στην διάθρωση του πληθυσμού φαίνεται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ, ΤΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ, ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΤΩΝ 2.000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ (1971-1991)

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	1971		1981		1991	
		ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% συμμετοχή στον πληθυσμό του νομού	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% συμμετοχή στον πληθυσμό του νομού	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% συμμετοχή στον πληθυσμό του νομού
1	Δήμος Αμαλιάδας	14,615	8,9	15,545	9,7	15,857	8,8
2	Δήμος Ανδραβίδας	3,201	2,0	3,661	2,3	3,253	1,8
3	Δήμος Βαρθολομιού	3,268	2,0	3,440	2,1	3,753	2,1
4	Δήμος Γαστούνης	4,193	2,6	4,553	2,8	5,883	3,3
5	Δήμος Λεχαινών	2,894	1,8	3,231	2,0	3,448	1,9
6	Δήμος Πύργου	20,599	12,6	22,491	14,0	28,660	16,0
7	Δήμος Ζαχάρως	2,735	1,7	2,864	1,8	5,037	2,8
8	Δήμος Κρεστένων	2,657	1,6	3,704	2,3	5,422	3,0
	Σύνολο Νομού Ηλείας	164,061	100,0	160,257	100,0	179,429	100,0

Πηγή ο Νομός Ηλείας (γενικά χαρακτηριστικά)

Το μεγαλύτερο αστικό κέντρο και πρωτεύουσα του Νομού είναι ο Πύργος με πληθυσμό 28.660 κατοίκους το 1991. το 1971 συμμετέχει στον πληθυσμό του Νομού κατά 12,6%, το 1981 κατά 14% και το 1991

συγκεντρώνει το 16% του συνολικού πληθυσμού του. Εκτός από τον Δήμο Πύργου, ο Δήμος Αμαλιάδας (με πληθυσμό 15.857 κατοίκους) είναι επίσης ένα σημαντικό αστικό κέντρο του Νομού και συμμετέχει στην πληθυσμιακή διάθρωσή του με ποσοστό 8,9% το 1991. Εκτός από τους Δήμους Πύργου και Αμαλιάδας, οι υπόλοιποι Δήμοι, είναι πολύ μικρότερου μεγέθους.

Οι μεγαλύτεροι Δήμοι κατά τάξη μεγέθους (εκτός των Δήμων Πύργου και Αμαλιάδας) είναι ο Δήμος Γαστούνης με 5.883 κατοίκους, ο Δήμος Κρεστένων με 5.422 κατοίκους (ο οποίος αυξάνεται με πολύ ταχείς ρυθμούς) και ο Δήμος Ζαχάρως με 5.037 κατοίκους. Όλοι οι Δήμοι έχουν αναπτυχθεί κατά μήκος της παραλιακής ζώνης ή σε μικρή απόσταση από αυτήν.

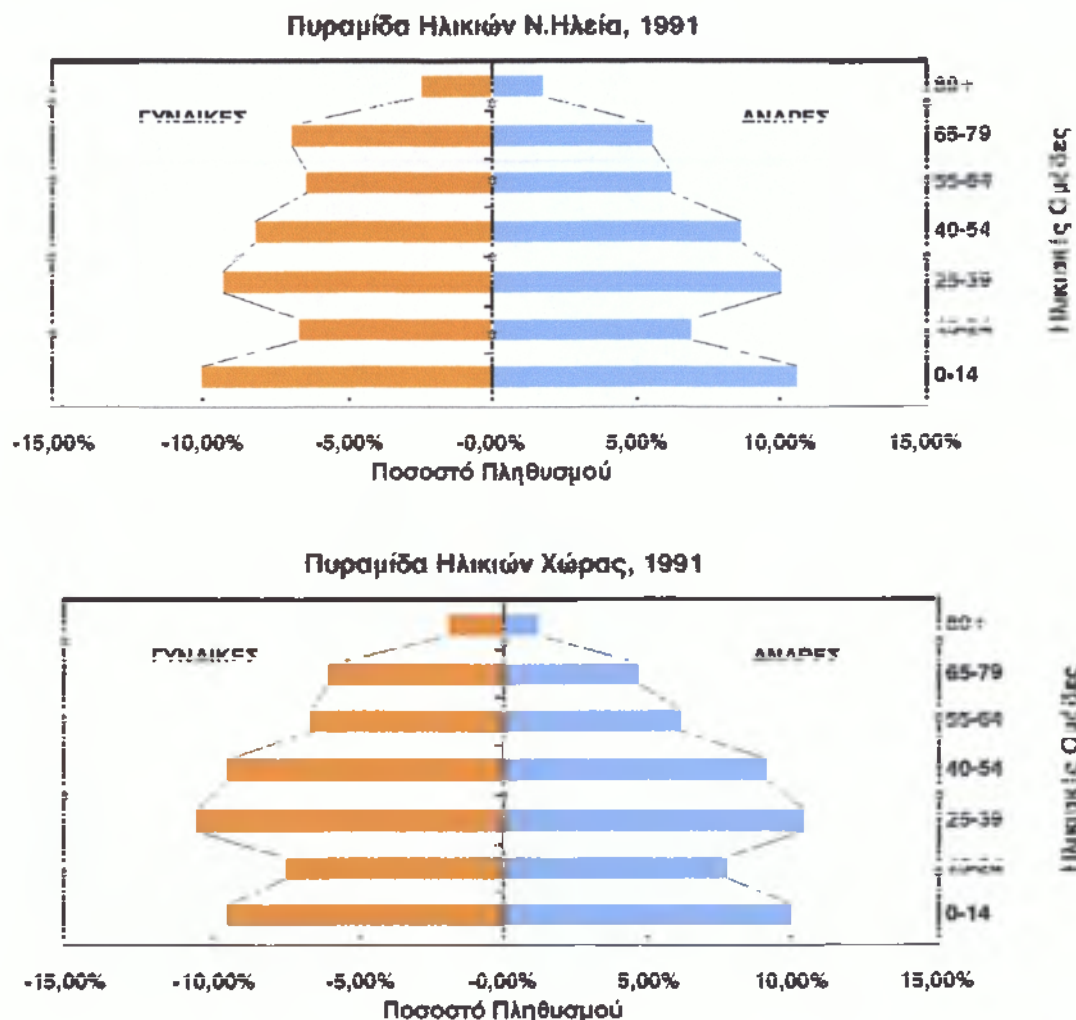
ΗΛΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ - ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Στον Πίνακα 4 φαίνεται η ηλιακή σύνθεση του πληθυσμού του Νομού Ηλείας και της Χώρας για το 1991. διαπιστώνουμε ότι η ηλιακή σύνθεση του Νομού Ηλείας το 1991 είναι παρεμφερής με την ηλιακή σύνθεση της Χώρας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ο Νομός Ηλείας εμφανίζεται ελαφρά δυναμικότερος σε σχέση με το σύνολο της Χώρας όσον αφορά στα ποσοστά των νέων ηλικιών και ειδικότερα στις ηλικίες 0-14 ετών. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των συντηρούμενων παιδιών (ηλικίας 0-14 ετών) είναι στο Νομό Ηλείας 20,6% και στο σύνολο της Χώρας αντίστοιχα 19,2%. Συνολικά όμως, το ποσοστό των ατόμων παραγωγικής ηλικίας (15-64 ετών) του Νομού, είναι μικρότερο κατά 4,5 ποσοστιαίες μονάδες από αυτό της Χώρας (62,6% του Νομού έναντι 67,1% της Χώρας).

Με βάση το δείκτη γήρανσης (το ποσοστό των συντηρουμένων γερόντων άνω των 65 ετών που αντιστοιχούν σε 100 συντηρούμενους νέους κάτω των 14 ετών), ο πληθυσμός του Νομού Ηλείας το 1991 παρουσιάζεται πιο γεροντικός σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού της Χώρας (81% στο Νομό έναντι 71% στη Χώρα). Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε συγκρίνοντας και το ποσοστό των ατόμων της τρίτης ηλικίας που αντιστοιχούν στο σύνολο του πληθυσμού του Νομού, που το 1991 είναι ίσο με 16,8% ενώ το αντίστοιχο της Χώρας είναι ίσο με 13,7%.

Στο Σχήμα 1 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πυραμίδες ηλικιών του Νομού Ηλείας και της Χώρας για το 1991.

Πηγή Ν. Ηλείας (γενικά χαρακτηριστικά)

Όσον αφορά τη σύνθεση του πληθυσμού του νομού κατά φύλο και ηλικίες (όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 1), παρατηρούμε τα εξής:

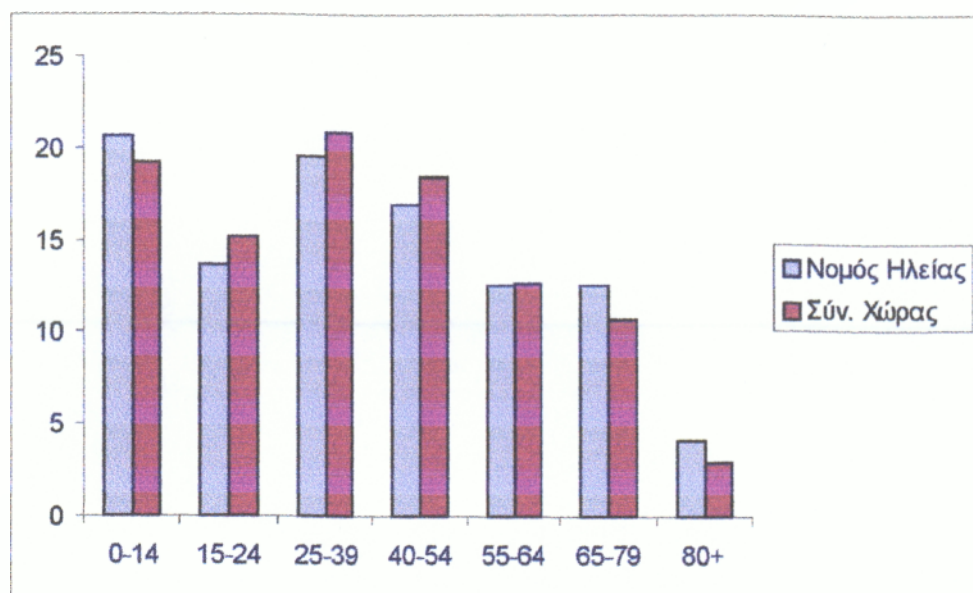
- Η πυραμίδα ηλικιών του νομού είναι γενικά παρεμφερής με αυτή της χώρας παρουσιάζονται δε πολύ μικρές διαφορές μεταξύ τους, κυρίως στα ποσοστά των γυναικών στις ηλικιακές ομάδες αμφοτέρων των φύλων οι διαφορές μεταξύ των αντίστοιχων ποσοστών στο νομό και στη χώρα δεν ξεπερνούν τη μία ποσοστιαία μονάδα)
- Ο πληθυσμός του νομού είναι ισόποσα σχεδόν κατανομημένος (με μικρές διαφορές) σε άνδρες και γυναίκες σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

- Το 1/4 του συνολικού πληθυσμού του νομού συγκεντρώνεται στις ηλικιακές ομάδες 55-64 και 65-79 ετών, κατανέμεται δε εξίσου στις δύο αυτές ομάδες (από 12,5% σε κάθε μία).
- Χαμηλότερο σχετικά με το αντίστοιχο της χώρας εμφανίζεται το ποσοστό του πληθυσμού του νομού στην ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών.
- Τα ποσοστά των γυναικών στην ηλικιακή πυραμίδα στις μεγάλες ηλικίες (55 και πάνω) υπερέχουν έναντι των ανδρών, σε αντίθεση με τις μικρότερες ηλικίες (54 και κάτω) όπου τα ποσοστά των ανδρών ξεπερνούν εκείνα των γυναικών.

Πίνακας 4: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ, ΣΥΝΟΛΟΥ ΧΩΡΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΕΣ (1991)

ΗΛΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	
	Ατομα	%	Ατομα	%
0-14	37,034	20,6	1,974,867	19,2
15-24	24,484	13,6	1,558,017	15,2
25-39	34,905	19,5	2,132,007	20,8
40-54	30,334	16,9	1,890,529	18,4
55-64	22,676	12,6	1,300,128	12,7
65-79	22,523	12,6	1,094,030	10,7
80+	7,473	4,2	310,322	3,0
ΣΥΝΟΛΟ	179,429	100,0	10,259,900	100,0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ.

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΟΜΗ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

2.2 ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Από τα στοιχεία του Πίνακα 5 προκύπτει ότι το εργατικό δυναμικό του Ν. Ηλείας παρουσιάζει συνεχή μείωση στην περίοδο 1961-1981 ενώ αρχίζει σημαντική ανάκαμψη στην δεκαετία 1981-1991 (Πίνακας 5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ 1961-1991

ΈΤΟΣ	ΟΕΠ Ν. ΗΛΕΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ Ν. ΗΛΕΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
1961	68,406	36,4	42,5
1971	63,606	38,7	37,0
1981	61,253	38,2	36,3
1991	65,433	36,5	37,9

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων απογραφών ΕΣΥΕ.

Το 1981, ο ενεργός πληθυσμός του Νομού παρουσιάζει επίσης μείωση σε σχέση με το 1971, υπολείπεται όμως σε μέγεθος της αντίστοιχης μείωσης της περιόδου 1961-1971, περιόδου κατά την οποία συντελέστηκε

εκτεταμένη μετανάστευση προς την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό. Η ανάκαμψη αυτή θεωρείται σημαντική και προσεγγίζει τον αντίστοιχο δείκτη της χώρας.

Ο δείκτης συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στο Νομό είναι χαμηλότερος σε σύγκριση με τον αντίστοιχο συνολικό δείκτη σε επίπεδο χώρας κατά το 1961.

Χαμηλότερος είναι επίσης κατά το έτος 1991. Η σύνθεση της απασχόλησης κατά τομέα παραγωγής χαρακτηρίζεται από την υψηλή συγκέντρωση απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, η οποία το 1981 ανήλθε σε 57,4% έναντι 29,1% της χώρας. Το 1991 η σχέση αυτή, ως προς το σύνολο της χώρας επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο και ανήλθε σε 41,8% έναντι 17,3% της χώρας, δηλαδή υπερδιπλασιάστηκε.

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα η απασχόληση παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, και υπολείπεται σημαντικά έναντι της Δυτικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου. (1991: Νομός 6,7%, Περιφέρεια 20%, Πελοπόννησος 20%).

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι η αποδέσμευση εργατικού δυναμικού από τον πρωτογενή τομέα στο Νομό, δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη μεγέθυνση του δευτερογενούς. Το δυναμικό αυτό προφανώς είτε κατευθύνεται προς την μετανάστευση, είτε απορροφάται από τον Τριτογενή, ο οποίος στην διάρκεια της δεκαετίας 1971-81 αυξήθηκε από 19,1% στο 27,5% της συνολικής απασχόλησης, ενώ στην δεκαετία 1981-1991 σημείωσε νέα σημαντική αύξηση και διαμορφώθηκε σε 51,5%, υπερβαίνοντας τα αντίστοιχα ποσοστά σε επίπεδο χώρας (48,3%). Μεγάλη μείωση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα σημειώθηκε στην δεκαετία 1981-1991, με συνέπεια να επιδεινωθεί δραματικά η σχέση προς το αντίστοιχο ποσοστό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος, της Πελοποννήσου και της Χώρας.

Αντίθετα, τόσο στο Νομό και στη χώρα παρατηρείται αντίστοιχη αύξηση συμμετοχής του τριτογενούς, ο οποίος στην μεν Περιοχή Μελέτης από 27,5% το 1981, ανέρχεται στο 51,5% το 1991, στο δε σύνολο της χώρας η αύξηση αγγίζει τις δέκα (10) ποσοστιαίες μονάδες: από 38,3% το 1981 σε 48,3% το 1991.

Πάντως ο αριθμός των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα στο Νομό, εξακολουθεί να είναι υψηλός σε σχέση με τη χώρα συνολικά (1991: σύνολο χώρας 17,3% Νομός 41,8%).

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

«Ο πρωτογενής τομέας, που περιλαμβάνει τους κλάδους της Γεωργίας, της Κτηνοτροφίας, των Δασών και της Αλιείας διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο, ιδιαίτερα με τους κλάδους της Γεωργίας και της Κτηνοτροφίας στην οικονομική ζωή του Νομού. Οι τομείς αυτοί απασχολούν το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού του Νομού και συμμετέχουν σε μεγάλο ποσοστό στο εμπόριο της περιοχής.

Ο Νομός Ηλείας είναι νομός με πλούσιους πόρους, του οποίου ο γεωργικός τομέας αποτελεί τη βάση της οικονομίας. Η γεωργική παραγωγή αντιστοιχεί στο 70% του συνολικού προϊόντος του πρωτογενούς τομέα, έναντι 24% της κτηνοτροφίας και 6% των υπολοίπων δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα.

Στα επόμενα γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του πρωτογενούς τομέα στο Νομό Ηλείας.

Γεωργία

Στο Νομό Ηλείας οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ανέρχονται σε 1.352,9 τετρ. χιλ. (51,7%). Οι αρδευόμενες εκτάσεις ανέρχονται σε 365.000 στρέμματα και αποτελούν το 26,5% της καλλιεργήσιμες γεωργικής γης.

Από το σύνολο του οικονομικού ενεργού πληθυσμού του Νομού και σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του έτους 1991 το 41,8% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα και κύρια στη γεωργία. Το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας ανέρχεται σε 17,3%.

Όπως προαναφέρθηκε τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια σταδιακή αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα σε βάρος του πρωτογενούς.

Η χωροταξική διάθρωση της γεωργικής γης στο Νομό περιλαμβάνει τρεις ζώνες:

- Την πεδινή που καταλαμβάνει το 58,3% της συνολικής έκτασης και της οποίας το μεγαλύτερο μέρος αρδεύεται από τα μεγάλα εγχειοβελτιωτικά έργα του Πηνειού και του Αλφειού. Η ζώνη αυτή είναι κύρια γεωργική και παρουσιάζει τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης.

- Την ημιορεινή που καταλαμβάνεται το 20,9% της συνολικής έκτασης με βασικές καλλιέργειες τα αμπελοειδή και τις δενδρώδεις καλλιέργειες και στην οποία οι δυνατότητες ανάπτυξης εμφανίζονται περιορισμένες.
- Την ορεινή, η οποία καταλαμβάνει το 20,9% της συνολικής έκτασης με βασικές καλλιέργειες τα κτηνοτροφικά φυτά. Η ζώνη αυτή κατά 80% είναι προβληματική για κάθε γεωργική εκμετάλλευση.

1-9 στρέμματα	4,900	15,8%
10-29 στρέμματα	10,00	32,2%
30-49 στρέμματα	6,900	22,3%
50-99 στρέμματα	6,900	21,3%
άνω των 100 στρεμμάτων	2,600	8,4%
ΣΥΝΟΛΟ	31,000	100,0%

Η τάξη μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στον Νομό, σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Γεωργίας, Ν. Ηλείας (1993), έχει ως εξής: Από την εξέλιξη της επιφάνειας των καλλιεργειών εκτάσεων παρατηρείται αύξηση της γεωργικής γης που οφείλεται στην αποξήρανση των λιμνών Αγουλινίτσας, Μουριάς και Κάστας.

Παράλληλα παρατηρείται αύξηση των δυναμικών καλλιεργειών (οπωροκηπευτικά) που οφείλεται στον ικανοποιητικό βαθμό αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες του για αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργικής γης.

Κτηνοτροφία

Η Κτηνοτροφία στο Νομό αποτελεί βασικό τμήμα των δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα. Γενικά, σε επίπεδο Νομού κυριαρχεί ο κλάδος της αιγιοπροβατοτροφίας.

Οι κτηνοτροφικές περιοχές αφορούν κυρίως τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του Νομού, όπου βρίσκονται και οι περισσότεροι βοσκότοποι. Η κτηνοτροφία σε μεγάλο ποσοστό ασκείται συμπληρωματικά της γεωργίας με μορφή μικρών οικογενειακών μονάδων.

Σε σχέση με την παραγωγή σε επίπεδο χώρας η παραγωγή των κτηνοτροφικών προϊόντων στο Ν. Ηλείας είναι χαμηλή. Οι σημαντικότερες αυξήσεις κατά την περίοδο 1991-1994 εμφανίζονται στην παραγωγή κρέατος (37%), γάλακτος (5%), νωπού βουτύρου (6,4%)

και μαλακού τυριού (2,3%). Η κτηνοτροφία συμμετέχει στην διαμόρφωση του συνολικού ακαθαρίστου αγροτικού εισοδήματος στο νομό, σε ποσοστό περίπου 24%.

Για την κτηνοτροφία υπάρχουν σοβαρές δυνατότητες ανάπτυξης, που στηρίζονται στο ευνοϊκό κλίμα, στη κατάλληλη μορφολογία του εδάφους και στην ύπαρξη μεγάλων εκτάσεων που καλλιεργούνται με κτηνοτροφικά φυτά.

Δάση

Τα δάση στο Νομό Ηλείας, καλύπτουν 684,1 χιλιάδες στρέμματα, ήτοι το 27% της συνολικής έκτασης του Νομού. Η έκταση αυτή κατανέμεται στις πεδινές κοινότητες κατά 37% στις ημιορεινές 35% και στις ορεινές 28%. Τα συνηθέστερα είδη βλάστησης που συναντώνται σε επίπεδο Νομού είναι ελάτη, δρυς, χαλεπός Πεύκη, κουμαριές-ρείκια και αναδασώσεις στις θίνες.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η καταστροφή των δασών από πυρκαγιές. Από το 1981 ως το 1993 έγιναν στο Νομό 947 πυρκαγιές. Ο Νομός Ηλείας έχει χαρακτηριστεί πυρόπληκτος, ευρισκόμενος στην ζώνη υψηλής επικινδυνότητας.

Αλιεία

Η περιοχή του Νομού Ηλείας ήταν γνωστή από τα παλιά για την ποιότητα και την ποσότητα της αλιευτικής της παραγωγής, η οποία στηριζόταν κυρίως στις λιμνοθάλασσες της Αγουλινίτσας και της Μουριάς. Η παραγωγή αυτή ανερχόταν σε 200-250 τόνους τον χρόνο και έπαυσε να υπάρχει μετά την αποξήρανση των δύο παραπάνω λιμνών.

Ο Νομός Ηλείας σε ολόκληρη την δυτική πλευρά του βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, διαθέτει σημαντικές εκτάσεις κατάλληλες για ιχθυοκαλλιέργεια και χελοκαλλιέργεια και άφθονα νερά. Παρά ταύτα δεν υπάρχει σοβαρή αλιευτική δραστηριότητα και η συμβολή της στην οικονομία του Νομού είναι ελάχιστη.

Τα σημαντικότερα κέντρα θαλάσσιας αλιείας στο Νομό είναι σήμερα το Κατάκολο και η Κυλλήνη, όπου επικρατεί κυρίως η παραδοσιακή παράκτια αλιεία, με μικρό αριθμό αλιευτικών σκαφών (μηχανότρατες). Η αλιεία συμμετέχει στην διαμόρφωση του συνολικού ακαθαρίστου αγροτικού εισοδήματος σε ποσοστό μόνο 0,4%.»¹⁰

¹⁰ Στοιχεία παραγόμενων αγροτικών προϊόντων στο Ν. Ηλείας

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η Βιομηχανία - Βιοτεχνία στο Νομό

Σε επίπεδο Νομού το μεγαλύτερο ποσοστό των βιομηχανιών είναι γεωργικές βιομηχανίες επεξεργασίας και τυποποίησης κηπευτικών και λοιπών γεωργικών προϊόντων.

Η κύρια μεταποιητική δραστηριότητα του Νομού είναι ο κλάδος των τροφίμων, στον οποίο περιλαμβάνεται η τυποποίηση και κονσερβοποίηση των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Η απασχόληση στον κλάδο αυτό αποτελεί το 35,6% της συνολικής απασχόλησης στην μεταποίηση στο Νομό, για το έτος 1988.

Οι κυριότερες μεταποιητικές δραστηριότητες στον Νομό είναι:

- Ελαιοτριβεία
- Τυποποίηση αγροτικών προϊόντων (τουρσιά, τοματοπολτός, λάδι ελιές κ.λ.π.)
- Αρτοποιία
- Τυροκομεία
- Κατασκευή ειδών από πορσελάνη
- Επεξεργασία δημητριακών
- Αποπρασινισμός και συσκευασία οπωροκηπευτικών
- Οινοποιεία
- Αλλαντοποιία

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ο Νομός Ηλείας στον τριτογενή τομέα παρουσιάζει δραστηριότητες κυρίως τοπικού χαρακτήρα. Οι κύριες δραστηριότητες του τομέα, στις οποίες ο Νομός παρουσιάζει αξιόλογη ειδίκευση, είναι τα καταστήματα

πώλησης ειδών διατροφής, τα πρατήρια υγρών καυσίμων, τα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και το χονδρικό εμπόριο κατεργασμένης ξυλείας.

2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

2.3.1. Η Εμπορική Δραστηριότητα στο Νομό

Ο Νομός διαμορφώνει χαμηλό επίπεδο εμπορικών δραστηριοτήτων με τοπικό κυρίως χαρακτήρα. Το χαμηλό επίπεδο των μεταφορικών υποδομών στον σιδηροδρομικό τομέα και στις λιμενικές διευκολύνσεις εκμηδενίζει τις διαμετακομιστικές δραστηριότητες. Αν και ο αριθμός των καταστημάτων χονδρικού εμπορίου παρέμεινε στάσιμος τόσο την περίοδο 1978-1984 όσο και την περίοδο 1984-1988 η απασχόληση στον κλάδο σημείωσε αύξηση κατά 19% κατά την περίοδο 1984-88, ενώ κατά την προηγούμενη περίοδο (1978-84) είχε σημειωθεί μείωση κατά 4,6%.

Στο λιανικό εμπόριο, παρατηρείται μικρή αύξηση τόσο του αριθμού των καταστημάτων, όσο και της απασχόλησης την περίοδο 1978-1988. η αύξηση αυτή στα καταστήματα ήταν 3% και στην απασχόληση 6%.

Η εμπορική δραστηριότητα στο Νομό, όσον αφορά τα καταστήματα και την απασχόληση, χωροταξικά συμβαδίζει με τις πληθυσμιακές συγκεντρώσεις.

Η διακίνηση και η εμπορία στο Νομό αφορά κυρίως προϊόντα γεωργικά και κτηνοτροφικά και γίνεται τόσο από ιδιώτες, όσο και από τις Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών. Η διακίνηση αφορά τοπικά αγροτικά προϊόντα.

- Τα εσπεριδοειδή με προώθηση στις αγορές όλης της χώρας και εξαγωγή στη Γαλλία - Αγγλία - Δανία - Αυστρία - Ολλανδία - Τσεχία.
- Τα καρπούζια με προώθηση στις αγορές όλης της χώρας και εξαγωγή στην Ιταλία - Γερμανία - Αγγλία - Ολλανδία - Γαλλία - Πολωνία και Τσεχία από ιδιώτες.
- Οι πατάτες με προώθηση στη λαχαναγορά Αθηνών - Δυτική Ελλάδα και εξαγωγή στη Γερμανία - Αγγλία - Αυστρία και Ολλανδία από ιδιώτες και συνεταιρισμούς.
- Κηπευτικά (τομάτες - αγγούρια - φασολάκια κ.λ.π.) με προώθηση κυρίως στη Δυτική Ελλάδα και στους Νομούς Αττικής και Αχαΐας.

- Ελαιόλαδο με εξαγωγή στην Ιταλία από ιδιώτες, κυρίως χύμα και μικρές ποσότητες τυποποιημένο.

Σημαντικό ρόλο στη διακίνηση των εμπορευμάτων μπορεί να διαδραματίσει το λιμάνι Κατακόλου, αφού όμως ολοκληρωθούν τα έργα υποδομής και αναβάθμισής του.

Στα λοιπά διαμερίσματα της χώρας η διακίνηση προϊόντων πραγματοποιείται κύρια με φορτηγά οχήματα, ενώ δεν υπάρχει αεροπορική μεταφορική εξυπηρέτηση, αφού το αεροδρόμιο της Ανδραβίδας δεν προσφέρεται για κινήσεις εμπορευμάτων. Επίσης ο σιδηρόδρομος δεν εξυπηρετεί επαρκώς τις εμπορευματικές μεταφορές, αφού δεν υπάρχει απευθείας σύνδεση με το σιδηροδρομικό δίκτυο της υπόλοιπης χώρας, λόγω διαφορετικού πλάτους γραμμών και μικρών ταχυτήτων.

Η διακίνηση των εμπορευμάτων γίνεται κατά κανόνα από ιδιώτες και σε μικρό ποσοστό από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς της περιφέρειας.

Γενικά υπάρχει έλλειψη υποδομής για την συγκέντρωση και διάθεση των προϊόντων. Η Ηλεία, παρ' ότι είναι από τα σπουδαιότερα κέντρα γεωργικής παραγωγής της χώρας, στερείται περιφερειακής αγοράς και επαρκούς τερματικής υποδομής διακίνησης των αγροτικών προϊόντων.

2.3.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

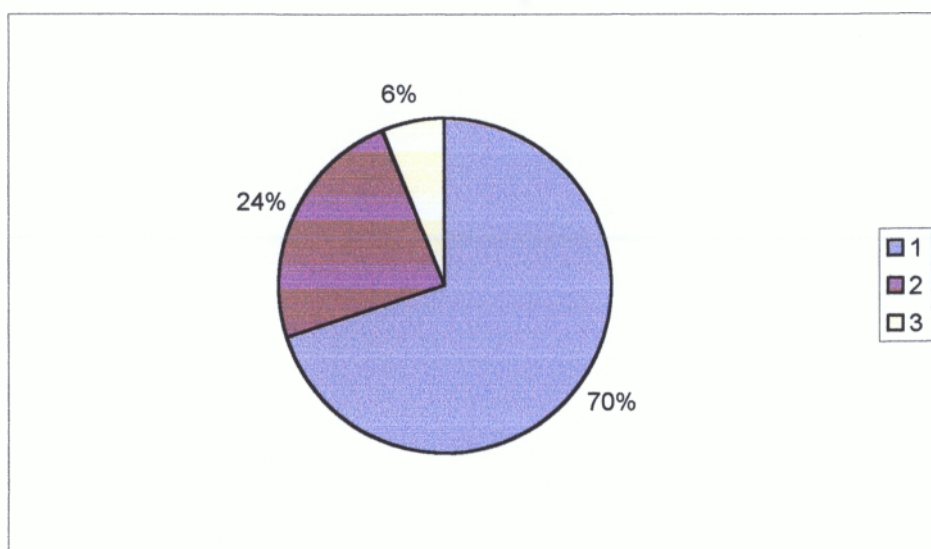
Η ανάλυση κατά τομέα παραγωγής έχει ως εξής:

- **Πρωτογενής Τομέας**

Η βάση της οικονομίας του Νομού είναι ο γεωργικός τομέας. Το παραγόμενο συνολικό προϊόν του πρωτογενή τομέα κατανέμεται ως εξής:

1. Γεωργική παραγωγή 70%
2. Κτηνοτροφική παραγωγή 24%

3. Λοιπές δραστηριότητες (Δάση, αλιεία) 6%

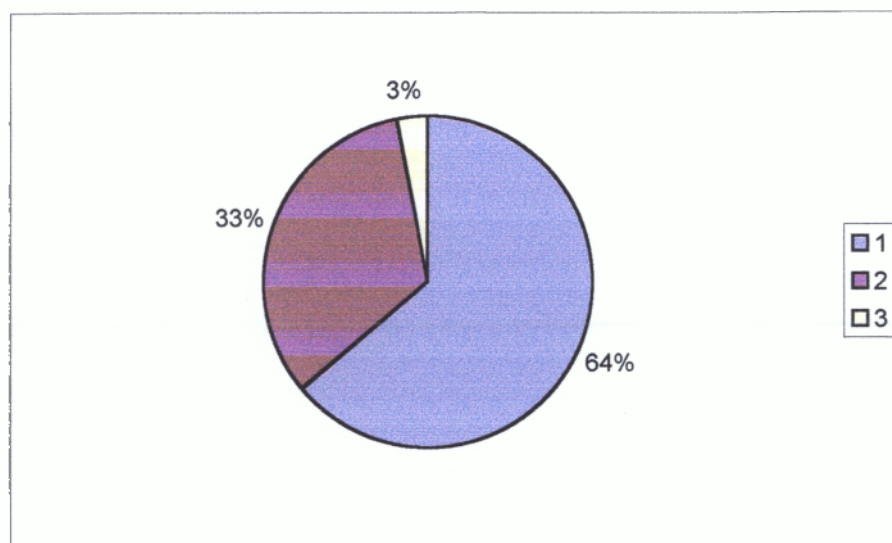

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις παρέμειναν ουσιαστικά αμετάβλητες κατά την περίοδο 1985-1995. Ιδιαίτερα σημαντική αύξηση παρατηρείται στις εκτάσεις αμπελώνων ενώ οι εκτάσεις αροτραίων και δενδρωδών καλλιεργειών, καθώς και κηπευτικών παρουσίασαν μείωση με μεγαλύτερη στην κατηγορία των δενδρωδών καλλιεργειών.

• Δευτερογενής Τομέας

Βασική μεταποιητική δραστηριότητα του Νομού είναι ο κλάδος των τροφίμων ο οποίος περιλαμβάνει την τυποποίηση ή κονσερβοποίηση των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Η απασχόληση στον κλάδο αυτό αποτελεί το 35,6% της συνολικής απασχόλησης στην μεταποίηση στον Νομό Ηλείας το 1988.

Το σημαντικότερο μέρος της απασχόλησης στην μεταποίηση αντιστοιχεί σε καταναλωτικούς κλάδους, οι οποίοι συγκεντρώνουν το 64% της απασχόλησης στην μεταποίηση, έναντι 33% των κεφαλαιουχικών κλάδων και 3% των κλάδων ενδιάμεσων προϊόντων.

• Οι σημαντικότερες μεταποιητικές δραστηριότητες για το Νομό είναι:

- Στον κλάδο των τροφίμων: η παραγωγή λιπαρών ουσιών, η παραγωγή οπωρών και λαχανικών, η επεξεργασία δημητριακών και οσπρίων και η αρτοποιία.

- Στον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών: η κατασκευή ειδών από πορσελάνη και πηλό, η ασβεστοποιία, η κατασκευή οικοδομικών υλικών και ειδών από τσιμέντο.

Σημαντική δραστηριότητα αναπτύσσεται επίσης στην κατασκευή ειδών από μέταλλο για οικοδομές, και στην κατασκευή εργαλείων από μέταλλο.

• Τριτογενής Τομέας

Όπως προαναφέρθηκε, ο Νομός Ηλείας στον τριτογενή τομέα παρουσιάζει δραστηριότητες κυρίως τοπικού χαρακτήρα. Οι κύριες δραστηριότητες του τομέα, στις οποίες ο Νομός παρουσιάζει αξιόλογη ειδίκευση, είναι τα καταστήματα πώλησης ειδών διατροφής, τα πρατήρια υγρών καυσίμων, τα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και το χονδρικό εμπόριο κατεργασμένης ξυλείας.

Σε σχέση με την εμπορική δραστηριότητα, ο Νομός διαμορφώνει χαμηλό επίπεδο εμπορικών δραστηριοτήτων με τοπικό κυρίως χαρακτήρα. Το χαμηλό επίπεδο των μεταφορικών υποδομών στον σιδηροδρομικό τομέα και στις λιμενικές διευκολύνσεις εκμηδενίζει τις δυνατότητες ανάπτυξης διαμετακομιστικών δραστηριοτήτων.

2.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

2.4.1. Σύνθεση και μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)

Ο Νομός Ηλείας διαμορφώνει το χαμηλότερο ΑΕΠ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος. Το 1981 φθάνει το 1,45% του συνόλου της Ελλάδος, το δε 1990 μειώνεται στο 1,29%. Την ίδια περίοδο το ΑΕΠ της Περιφέρειας αυξάνεται. Σε σχέση με την Περιφέρεια αντιπροσωπεύει για το 1981 το 24,38%, το οποίο μειώνεται το 1990 στο 23,32% και κατατάσσεται στην τρίτη θέση μετά τον Νομό Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας.

Η σύνθεση κατά τομείς παραγωγής δείχνει την μεγάλη συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα που υπερβαίνει κατά πολύ τα αντίστοιχα ποσοστά Περιφέρειας και Χώρας τόσο το 1981, όσο και το 1990 παρά την κάποια μείωσή του. Ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με το μικρότερο ποσοστό (21,79%) το 1981 το οποίο διαμορφώνεται σε 15,20% το 1990. ο τριτογενής τομέας συμμετέχει με 30,76% το 1981, και αυξάνεται στο 41,64% το 1990.

Αντίστοιχα μειώνεται και ως προς την Περιφέρεια εξακολουθώντας όμως να κρατά την δεύτερη θέση στην Περιφέρεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΧΕΣΗ Α.Ε.Π. ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΩΡΑ

Γεωγραφικό Διαμέρισμα & Νομός	1981 %	1990 %	1981 %	1990 %
Σύνολο Χώρας	100,00	100,00		
Περιφέρεια Δυτ. Ελλάδος	5,60	5,55	100,00	100,00
Νομός Αιτωλ/νίας	1,96	1,66	32,89	29,87
Νομός Αχαΐας	2,54	2,60	42,76	46,81
Νομός Ηλείας	1,45	1,29	24,38	23,32

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΧΕΣΗ Α.Ε.Π. ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΩΡΑ

Γεωγραφικό Διαμέρισμα & Νομός	1981 %	1990 %	1981 %	1990 %
Σύνολο Χώρας	100,00	100,00		
Περιφέρεια Δυτ. Ελλάδος	88,53	83,7	100,00	100,00
Νομός Αιτωλ/νίας	86,73	73,48	97,97	88,45
Νομός Αχαΐας	90,13	93,15	101,81	112,12
Νομός Ηλείας	88,22	78,07	99,65	93,97

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ.

Ιδιαίτερα όμως από την ποσοστιαία σύνθεση του ΑΕΠ του Νομού κατά τομέα παραγωγής (Πίνακας 8) κατά την δεκαετία 1981-91, είναι εμφανής η υποχώρηση της συμμετοχής του πρωτογενή τομέα, η σημαντική μείωση του δευτερογενή τομέα, καθώς και η αύξηση κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες του τριτογενή τομέα, ο οποίος από 30,5% το 1981, ανήλθε σε 40,12% το 1991.

Πίνακας 8 : Ποσοστιαία % σύνθεση του ΑΕΠ του Νομού κατά τομέα

	1981	1991
Πρωτογενής Τομέας	47,45	45,29
Δευτερογενής Τομέας	18,06	14,59
Τριτογενής Τομέας	30,49	40,12
ΣΥΝΟΛΟ εγχώριας παραγωγής	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ.

Από την σύνθεση της απασχόλησης και την σύνθεση του ΑΕΠ προκύπτει ότι ο πρωτογενής τομέας έχει την μικρότερη παραγωγικότητα εργασίας σχετικά με τους άλλους τομείς, ενώ στην πρώτη θέση βρίσκεται ο τριτογενής τομέας, Πίνακας 9.

Πίνακας 9 : Σύνθεση απασχόλησης και ΑΕΠ στο Νομό

	Απασχόληση		ΑΕΠ κατά κεφαλήν		ΑΕΠ κατά απασχολούμενο	
	1981	1991	1981	1991	1981	1991
Πρωτογενής	33,990	25,273	14,447	12,740	66,136	90,453
Δευτερογενής	8,945	9,575	6,674	5,606	119,690	103,095
Τριτογενής	16,267	25,174	14,698	16,120	144,839	114,897
ΣΥΝΟΛΟ	59,202	60,203	35,819	34,466	98,989	102,723

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ.

2.5 Τουρισμός

Στον τομέα αυτό ο Ν. Ηλείας θεωρούμε ότι έχει ευνοηθεί "σκανδαλωδώς" από την φύση και την Ιστορία. Η απλή αναφορά μόνο στους ποικίλους και σημαντικότερους πλουτοπαραγωγικούς πόρους του τομέα αναδεικνύουν τον νομό σε έναν από τους πλουσιότερους της χώρας με παγκόσμια εμβέλεια και ακτινοβολία. Αρκεί να αναφέρουμε:

Α. Αρχαιολογικούς και Ιστορικούς Χώρους

- Αρχαία Ολυμπία
- Αρχαία Ηλίδα
- Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα
- Κάστρο Χλεμούτσι
- Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία (όπως η Αγία Σοφία στην Ανδραβίδα)
- Σκυλλουντία
- Ποντικόκαστρο

Β. Ιαματικές Πηγές

- Λουτρών Κυλλήνης
- Λουτρών Καϊάφα
- Λουτρών Υρμίνης (Κουνουπέλι)

Γ. Τα 150 γιλ. θαυμάσιες παραλίες με χρυσή άμμο

Δ. Οι ορεινοί παραδοσιακοί Οικισμοί:

- Φιγαλεία
- Ανδρίτσαινα
- Ταξιάρχες κ.λ.π.

Ο Ν. Ηλείας διαθέτει ευρύ τουριστικό πλούτο: μεγάλη παραλιακή ζώνη με αμμώδεις ακτές, αμμοθίνες και παράκτια δάση, τοποθεσίες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, δάση δρυός και ελάτης, Ιαματικές πηγές κ.α. Παρ' όλα αυτά με εξαίρεση την περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας, που αποτελεί τον τουριστικό πόλο έλξης του Νομού (περιοχή διεθνούς ακτινοβολίας), η τουριστική κίνηση στο σύνολο του Νομού παραμένει χαμηλή και οι διαθέσιμοι πόροι, κατά μία άποψη, αναξιοποίητοι.

Στον Νομό σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Οργανισμού (ΕΟΤ) για το 1999 λειτουργούν 77 ξενοδοχειακές μονάδες όλων των κατηγοριών, συνολικής δυναμικότητας 2.859 δωματίων και 5.452 κλινών. Στον Νομό Ηλείας υπάρχουν, επίσης 121 διαμερίσματα και 717 ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτουν 1.520 κλίνες. Επίσης στον Νομό υπάρχουν δεκατρείς (13) μονάδες camping, με συνολική δυναμικότητα 1.200 θέσεις για σκηνές - τροχόσπιτα και 3.866 θέσεις ατόμων.

Από τα (13) αυτά camping, τρία (3) βρίσκονται στην Αρχαία Ολυμπία, τρία (3) στην Αμαλιάδα, δύο (2) στον οικισμό Παλούκι, δύο (2) στην Κυλλήνη, το ένα (1) στο Γιαννιτσοχώρι, τρία (3) στην Λυγία και ένα (1) στα Λεχαινά (οικισμός Καταρράχι).

Η τουριστική κίνηση στον Νομό για το σύνολο των τουριστών, αλλοδαπών και ημιδαπών, απεικονίζεται στον επόμενο πίνακα (Πίνακας 10).

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΜΗΝΑ ΣΤΟΝ Ν. ΗΛΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1995 ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 1999

Σύνολο διανυκτερεύσεων τουριστών	ΣΥΝΟΛΟ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ	ΙΟΥΛΙΟΣ	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1995	446,689	6,486	8,919	13,300	39,055	45,802	50,636	74,239	88,617	61,578	38,019	10,420	9,618
1996	458,965	10,219	9,893	16,211	39,513	45,140	60,425	77,113	97,002	57,852	32,465	7,318	5,814
1997	381,289	7,517	7,980	18,362	28,794	41,937	43,208	54,268	70,547	56,740	33,703	9,302	8,931
1998	481,826	7,511	8,698	17,573	39,758	65,078	65,055	74,924	90,164	57,805	36,653	9,587	9,020
1999		9,489	9,168	17,155	31,326	43,715	53,124						

Πηγή: Πλαίσιο σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων Ν. Ηλείας

Είναι εμφανές ότι το τουριστικό δυναμικό του Νομού χωροθετείται εξ'ολοκλήρου στην παράκτια ζώνη με εξαίρεση την περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη των πιέσεων που ασκούνται στην περιοχή αυτή από την τουριστική δραστηριότητα, τονίζοντας ταυτόχρονα την σημαντικότητα της παράκτιας ζωής στην Οικονομία του Νομού.

Οι τουριστικές δραστηριότητες, στην πλειοψηφία τους, σχετίζονται με την χρήση των παράκτιων περιοχών στις οποίες εκτιμάται ότι έχουν και τι μεγαλύτερες επιπτώσεις. Λόγω των σημαντικών Βιοτόπων και των ευαίσθητων οικολογικά περιοχών που υπάρχουν στην παράκτια ζώνη οι τουριστικές πιέσεις που ασκούνται, έχουν πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις.

Άλλοι αποδέκτες που επιβαρύνονται από τις τουριστικές δραστηριότητες είναι τα υπόγεια και τα επιφανειακά νερά και το έδαφος. Οι παράκτιες περιοχές και οι βιότοποι είναι αυτοί που στους οποίους θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα και προτεραιότητα στην επιλογή της στρατηγικής για το περιβάλλον του Ν. Ηλείας.

2.6 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Στον τομέα του πολιτισμού και της πολιτιστικής ανάπτυξης ο Νομός παρουσιάζει τα ίδια σχεδόν προβλήματα που υπάρχουν γενικότερα στον τομέα αυτό στην Ελληνική επαρχία, δηλαδή έλλειψη καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και σταδιακή εξαφάνιση των τοπικών/παραδοσιακών τρόπων έκφρασης και δημιουργίας. Στο Νομό Ηλείας υπάρχουν πάνω από 11 πολιτιστικοί σύλλογοι, οι οποίοι πάρα το γεγονός ότι είναι στην πλειοψηφία τους ενεργοί, αντιμετωπίζουν σοβαρά λειτουργικά προβλήματα και βρίσκονται σε κρίση. Οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούν είναι μικρές, τοπικού χαρακτήρα και κατά κανόνα σποραδικές. Υπάρχουν επίσης λίγα πολιτιστικά κέντρα των ΟΤΑ, ενώ αξιοσημείωτη είναι η δραστηριότητα της Λαϊκής Επιμόρφωσης στον πολιτιστικό τομέα είτε με μαθήματα μουσικής, χορού, εικαστικών κλπ., είτε με την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η τεράστια πολιτιστική κληρονομιά του Νομού δεν δημιουργεί μόνο την ανάγκη προβολής και ανάδειξής της, αλλά και την υποχρέωση των σύγχρονων Ηλείων να συνεχίσουν τη λαμπρή αυτή παράδοση δημιουργίας πολιτιστικών στοιχείων που προσελκύουν την προσοχή της παγκόσμιας κοινής γνώμης.

Αυτό σημαίνει ότι κατ' αρχήν υπάρχει τόσο η ανάγκη "αναγνώρισης" από τον τοπικό πληθυσμό των πολιτιστικών αυτών στοιχείων, όσο και η

δημιουργία των προϋποθέσεων αναβάθμισης και ανάδειξης των στοιχείων αυτών σε κυριαρχία για την κοινωνική ζωή αυτού του τόπου.

Στον τομέα αυτό σημαντικότερες παρεμβάσεις είναι:

- Η χρηματοδότηση των έργων ανάδειξης των δεκάδων αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων του νομού
- Κυρίαρχο ρόλο εδώ θα παίζει η χρηματοδότηση έργων συντήρησης και αξιοποίησης μνημείων (εκτός αυτών της Αρχ. Ολυμπίας) όπως:
 - Ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα
 - Το Κάστρο Χλεμούτσι (Δημιουργία συνεδριακού κέντρου και χώρων πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως εκθέσεις κλπ.)
 - Η Δημοτική Αγορά του Πύργου.
 - Έργα ανάδειξης της Αρχαίας Ηλίδας.
 - Ανακατασκευή του αρχαίου θεάτρου
 - Δημιουργία σύγχρονου Μουσείου και έργα διαμόρφωσης του περιβάλλοντα χώρου
 - πρόγραμμα ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων του Νομού με τρεις βασικούς πόλους Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία Ηλίδα - Ναό Επικούρειου Απόλλωνα.
 - Αναβίαση της κλασικής διαδρομής Αρχαίας Ηλίδας - Αρχαίας Ολυμπίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΛΕΙΑΣ

3.1 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Η περιοχή της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου είναι πολύ ενδιαφέρουσα από οικολογική άποψη, αφού είναι ένας πολύ παραγωγικός οικότοπος, με έντονη την παρουσία του υγρού στοιχείου σε όλες τις μορφές του (λίμνες, τεχνητές, λίμνες, ποτάμια, παραλιακή ζώνη, δελταϊκοί σχηματισμοί) και ορισμένα φαινόμενα που είναι μοναδικά στον Ελλαδικό χώρο.

Οι υγρότοποι καταλαμβάνουν μία πολύ μεγάλη ζώνη κατά μήκος των ακτών που ξεκινούν από την Ζαχάρω και την Λίμνη Καϊάφα και φτάνουν ως το βορειοδυτικό άκρο της Πελοποννήσου στο ακρωτήριο του Αράξου. Στην περιοχή αυτή βρίσκεται και η τεχνητή λίμνη του Πηνειού. Οι αμμοθίνες που υπάρχουν σε ορισμένα σημεία των ακτών, δίνουν στις θέσεις αυτές μια ιδιαίτερη ομορφιά, η οποία είναι μοναδική στην Ελλάδα.

Επίσης η παραλιακή ζώνη της δυτικής Πελοποννήσου βρίσκεται πάνω στην οδό μετανάστευσης των πουλιών από την Βόρεια Αφρική προς την Βόρεια Ευρώπη και αντίστροφα.

Από πλευράς οικολογικού ενδιαφέροντος το κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής μελέτης είναι παρουσία του υγρού στοιχείου και μάλιστα σε όλες τις μορφές του (λίμνες, τεχνητές λίμνες, ποτάμια, παραλιακή ζώνη, δελταϊκοί σχηματισμοί).

Από τα διακριτά οικοσυστήματα στην περιοχή, πιο σημαντικά είναι οι αγροτικές καλλιέργειες, οι δενδροκαλλιέργειες, η παραποτάμια βλάστηση και η πανίδα.

Οι αγροτικές καλλιέργειες κλιμακώνονται από τα σιτηρά έως τις πιο εντατικές μορφές εκμετάλλευσης. Ως οικοσυστήματα είναι ευμετάβλητα, δέχονται μεγάλες ποσότητες ενέργειας με χημικά και νερό, ενώ γενικά η πορεία τους είναι αρνητική, αφού γίνεται μεγάλη αφαίμαξη θρεπτικών συστατικών και απειλούνται με αγονοποίηση. Το ίδιο συμβαίνει και με τις δενδροκαλλιέργειες αλλά σε μικρότερο βαθμό. Ο ρυθμός της αρνητικής πορείας εξαρτάται από την ένταση της καλλιέργειας.

Η παραποτάμια βλάστηση αναπτύσσεται κυρίως στις κοίτες και τα πρανή των ρεμάτων και των καναλιών που αυλακώνουν την περιοχή του έργου. Πρόκειται για υγρόφιλη βλάστηση που έχει μεγάλη και γρήγορη ανάπτυξη που οφείλεται στην παρουσία νερού, αλλά και φαινομένων ευτροφισμού από την ανεξέλεγκτη χρήση των λιπασμάτων.

Η πανίδα είναι γενικά φτωχή σε είδη. Αντίθετα σημαντική παρουσία έχει η πτηνοπανίδα κυρίως τις εποχές που κινούνται εδώ α μεταναστευτικά είδη ενώ ενδιαφέρον από πλευράς πανίδας παρουσιάζει επίσης και το οροπέδιο Φολόης.

Σε όλο τον Νομό Ηλείας, η λιμνοθάλασσα στο Κοτύχι είναι η μόνη προστατευόμενη σημαντική περιοχή (βιότοπος), παρά το ότι ο νομός έχει πολλούς αξιόλογους βιότοπους. Επίσης προστατευόμενος χώρος για την πανίδα είναι το καταφύγιο άγριων ζώων Λεβεντοχωρίου - Κορακοχωρίου, πολύ κοντά στο Κατάκολο. Η θέση αυτή είναι πολύ σημαντική για τα μεταναστευτικά πουλιά (τρυγόνια), γιατί αποτελεί τον πρώτο σταθμό τους στην Ευρώπη μετά από ένα κοπιαστικό ταξίδι πάνω από την Μεσόγειο.

Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκονται έξι θέσεις που προτείνονται από την Ελλάδα για ένταξη στο δίκτυο "Natura 2000", δηλαδή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων περιοχών. Οι περιοχές αυτές είναι το Δέλτα του Αλφειού, το οροπέδιο Φολόης, οι θίνες και το παραλιακό δάσος Ζαχάρως και η λίμνη Καϊάφα, η Λιμνοθάλασσα Κοτύχι, η περιοχή Αράξου-Κυλλήνης και η θαλάσσια περιοχή του κόλπου Κυπαρισσίας.

Πολύ σημαντική περιοχή για την ωτοκία της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*, είναι οι αμμοθίνες Βαρθολομιού, Ζαχάρως κλπ. Όμως μέχρι σήμερα δεν έχει ληφθεί κάποιο μέτρο προστασίας τους. Η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) που υπάρχει για όλες τις παραθαλάσσιες περιοχές της Ηλείας, δεν έχει προστατεύσει έως σήμερα αποτελεσματικά αυτά τα ευαίσθητα οικοσυστήματα.

Η ποιότητα του νερού της υπόγειας υδροφορίας δεν είναι πολύ υψηλή γιατί περιέχει μεγάλες ποσότητες σιδήρου και μαγγανίου. Πρόσθετα προβλήματα δημιουργούνται επίσης από τη διάθεση λυμάτων μέσω απορροφητικών βόθρων. Συγκεκριμένα στις περιοχές που υπάρχει αστικοποίηση ή ρυπογόνες επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν βιολογικό καθαρισμό αποβλήτων, τα νερά των γεωτρήσεων παρουσιάζουν επιβάρυνση από οργανικές ενώσεις και από αμμωνιακά, νιτρώδη ή νιτρικά άλατα. Η ρύπανση αυτή είναι αποτέλεσμα της διείσδυσης λυμάτων στον υδροφόρο ορίζοντα ο οποίος βρίσκεται σε πολύ μικρό βάθος.

Οι επιφανειακοί υδάτινοι αποδέκτες είναι επίσης υποβαθμισμένοι ποιοτικά γιατί και αυτοί δέχονται λύματα από οικισμούς και ρυπογόνες βιομηχανίες όπως επίσης και από την απόπλυση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που προέρχονται από τις εντατικής μορφής γεωργικές καλλιέργειες.

Πιο συγκεκριμένα στο Νομό Ηλείας υπάρχουν δύο σημαντικοί υδάτινοι αποδέκτες. Ο πρώτος εξ αυτών ο Αλφειός είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση και παροχή ποταμός της Πελοποννήσου με συνολικό μήκος 110 km και λεκάνη απορροής 3551km² ενώ η δελταϊκή του έκταση ανέρχεται σε 113 km².

Ο ποταμός χρησιμοποιείται στο μεγαλύτερο μήκος του για την άρδευση των παρόχθιων εκτάσεων ενώ πλησίον του χωριού Φλόκα έχει κατασκευασθεί αρδευτικό φράγμα εκτροπής των υδάτων για την άρδευση 130.000 στρεμμάτων.

Ο ποταμός υφίστανται έντονη επιβάρυνση από οικιακά λύματα (κυρίως Μεγαλόπολη, Αρχαία Ολυμπία, Πύργος), βιομηχανικά απόβλητα (κυρίως τα απόβλητα του ΑΗΣ Μεγαλόπολης τα οποία οδηγούνται στον Αλφειό μέσω Ελισσόνα) και αγροχημικά (γεωργικές δραστηριότητες, σφαγεία Μεγαλόπολης, πτηνοσφαγεία, ελαιουργεία κλπ.)

Από μελέτες των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ποταμού που έχουν διεξαχθεί προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Ο ποταμός έχει "βασικά" χαρακτηριστικά γεγονός που οφείλεται σε μεγάλες συγκεντρώσεις αλάτων πιθανότατα από τις γεωργικές καλλιέργειες
- Η στάθμη του διαλελυμένου οξυγόνου βρίσκεται σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα για την διαβίωση των ψαριών

- Οι τιμές του βιοχημικά απαιτούμενου οξυγόνου είναι επίσης σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα εκτός από την κατάντι του Πύργου περιοχή
- Οριακές υπερβάσεις σημειώνονται στις τιμές του υπολειμματικού χλωρίου αλλά και της αμμωνίας, τα οποία ελευθερώνονται σε μεγάλες ποσότητες στον ποταμό από τα αστικά λύματα και τις γεωργικές και βιομηχανικές δραστηριότητες.

Ο δεύτερος υδάτινος αποδέκτης, ο ποταμός Πηνειός, με συνολική λεκάνη απορροής 870 km², διατρέχει επίσης το νομό Ηλείας βορειότερα του Αλφειού και εκβάλλει στο νοτιοανατολικότερο σημείο των θινών του Βαρθολομιού. Ο ποταμός διαθέτει από πλευράς ποιοτικών χαρακτηριστικών δύο διακεκριμένα τμήματα. Το πρώτο εξ αυτών κατάντι της τεχνητής λίμνης παρουσιάζει ικανοποιητικά επίπεδα σε όλες τις φυσικοχημικές και μικροβιολογικές παραμέτρους, που παρακολουθούνται σε μηνιαία βάση από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Το δεύτερο τμήμα του ποταμού, κατάντι της τεχνητής λίμνης παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά ρύπανσης (ευτροφισμός-υπερανάπτυξη μικροφυτικής και μακροφυτικής βλάστησης, ανοξικές συνθήκες, δυσοσμία κλπ.). οι κυριότερες εστίες ρύπανσης είναι τα αστικά λύματα του Βαρθολομιού και της Γαστούνης, ενώ σε μεμονωμένα σημεία υπάρχουν απορρίψεις βοθρολυμάτων (π.χ. περιοχή Αγ. Μαύρας). Άλλη σημαντική εστία ρύπανσης είναι οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες και βέβαια οι γεωργικές, με βασική εκείνη της εντατικής καλλιέργειας ντομάτας, η οποία επιβαρύνει το σύστημα με σημαντικές ποσότητες χρωστικών.

Η ποιότητα του νερού στις αρδευτικές διώρυγες παρουσιάζει επίσης σημαντικό βαθμό ρύπανσης, από λύματα και βιομηχανικά και κτηνοτροφικά απόβλητα όπως επίσης και από φυτοφάρμακα. Χαρακτηριστικό των καναλιών αυτών είναι η ανάπτυξη ενός είδους παρασιτικής βλάστησης (μούσκλια) που αυξάνεται συνεχώς από τον ευτροφισμό που δημιουργεί η απόπλυση λιπασμάτων από τους αρδευόμενους αγρούς.

Η παραλιακή ζώνη κατοπτρίζει την κατάσταση που επικρατεί στα νερά των ποταμών και χειμάρρων της περιοχής και παρατηρείται σοβαρότερη υποβάθμιση κοντά στις εκβολές των υδάτινων αυτών αποδεκτών. Επίσης αύξηση ροής στις αρδευτικές διώρυγες παρασύρει την παρασιτική βλάστηση, που αναφέρθηκε παραπάνω, στη θάλασσα και αυτό όχι μόνο υποβαθμίζει την αισθητική των θαλάσσιων νερών αλλά επίσης ρυπαίνει τις ακτές και κυρίως τις αμμουδιές που χρησιμοποιούνται από τους κολυμβητές.¹¹

¹¹ Αξιοποίηση παραλίων Νομού Ηλείας «Μελετητής Τάσος Παυλίδης»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1. Εισαγωγή

Στο Κεφάλαιο αυτό παρουσιάζω ενδεικτικά τα κυριότερα έργα (έργα οδικού δικτύου, βιολογικού καθαρισμού, τουριστικής υποδομής, αναβάθμισης περιβάλλοντος κ.λ.π) που έγιναν τα τελευταία χρόνια στο Νομό Ηλείας και την συμβολή των έργων αυτών σε οικονομικό-κοινωνικό επίπεδο.

4.2

1.Ε.Ο ΒΥΤΙΝΑ-ΟΛΥΜΠΙΑ **(τμήμα Αρχαία Ολυμπία-κόμβος Λούβρου)**

Χρηματοδότηση: ΠΕΠ 2 (Β' ΚΠΣ 94-99)
Κόστος 3.734,20 εκ. δρχ.

(Το έργο αυτό βρίσκεται σε εξέλιξη).

Σκοπός του έργου είναι η βελτίωση του οδικού άξονα Πύργου-Αρχαίας Ολυμπίας-Μεγαλόπολης και Αρχαίας Ολυμπίας-Βυτίνας-Τρίπολης καθώς και η παράκαμψη της Αρχαίας Ολυμπίας και του αρχαιολογικού της χώρου.

Το έργο αναμένεται να συμβάλλει στην διευκόλυνση των μεταφορών από την παραλία προς την ορεινή ενδοχώρα και κυρίως των τουριστικών ροών από την Αρχαία Ολυμπία προς την κεντρική Πελοπόννησο. Παράλληλα θα συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη της Περιφέρειας με την αναβάθμιση της προσπέλασης των ορεινών και προβληματικών περιοχών.

Ακόμη έχει την δυνατότητα να συμβάλλει στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ ορεινός , χειμερινός τουρισμός κ.λ.π) μέσω των οποίων θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες απασχόλησης, διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων και ειδών βιοτεχνίας-οικοτεχνίας, και δημιουργίας συμπληρωματικού εισοδήματος στους πληθυσμούς των ορεινών περιοχών που φθίνουν και είναι δυνατόν να σταθεροποιηθούν.

2. ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ Ε.Ο ΛΕΧΑΙΝΩΝ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ

Χρηματοδότηση: ΠΕΠ 2 (Β' ΚΠΣ 94-99)

Κόστος 477,51 εκ. δρχ.

(Έχει τελειώσει το έργο αυτό).

Πρόκειται για αυτοκινητόδρομο σύνδεσης της Ε.Ο Πάτρας – Πύργου με το λιμάνι Κυλλήνης. Είναι έργο περιφερειακής σημασίας, δεδομένου ότι εντάσσεται στο βασικό δίκτυο μεταφορών της Δυτικής Ελλάδας.

Το έργο αναμένεται να συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας του Νομού Ηλείας με την διευκόλυνση των μεταφορών, αλλά και έμμεσα θα υποβοηθήσει την ανάπτυξη του ευρύτερου χώρου που επηρεάζεται από το δίκτυο μεταφορών της Δυτικής Ελλάδος (Πελοπόννησος, Ιόνια).

Έμμεσα συμβάλλει θετικά στην διευκόλυνση τουριστικών ροών από την Δυτική πύλη (λιμάνι Κυλλήνης) προς την ενδοχώρα και τα Ιόνια.

3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΛΑΤΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο ΠΥΡΓΟΥ-ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ

Χρηματοδότηση: ΣΑΝΑ 2 (Β' ΚΠΣ 94-99)

Κόστος 144.200.000 δρχ

(Έχει τελειώσει)

Σκοπός του έργου είναι η βελτίωση του υφισταμένου δρόμου από άποψη ασφάλειας και ταχύτητας κυκλοφορίας και η καλύτερη εξυπηρέτηση του λιμανιού του Κατακόλου από εμπορευματικής και τουριστικής απόψεως δεδομένου ότι το Κατάκολο είναι το επίγειο της πόλης του Πύργου.

Το έργο αναμένεται να συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας του Νομού Ηλείας με την διευκόλυνση των μεταφορών, αλλά και έμμεσα να υποβοηθήσει στην ανάπτυξη του

ευρύτερου χώρου που επηρεάζει το δίκτυο μεταφορών της Δυτικής Ελλάδος.

Επίσης συμβάλλει θετικά στην διευκόλυνση των τουριστικών ροών από την δυτική πύλη (λιμάνι Κατακόλου) προς την Αρχαία Ολυμπία και την λοιπή ενδοχώρα.

4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ- ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΗΝΕΙΟΥ-ΑΛΦΕΙΟΥ.

Χρηματοδότηση: Β' ΚΠΣ 94-99, (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ)
Κόστος 1.910,17 εκ. δρχ.

(Έχει τελειώσει).

Πρόκειται για υδραυλικό έργο που στοχεύει στην βελτίωση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό των έργων άρδευσης από τους ποταμούς Αλφειό και Πηνειό του Ν. Ηλείας, δηλ. στοχεύει στην βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης των εγγειοβελτιωτικών δικτύων του Αλφειού και Πηνειού Ποταμού.

Τα έργα που θα εκτελεστούν έχουν σκοπό την αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων στα δύο αυτά εγγειοβελτιωτικά έργα ώστε να βελτιωθεί η άρδευση 40.000 στρεμμάτων και δεν αποσκοπούν στην επέκταση των υπαρχόντων δικτύων.

Το εγγειοβελτιωτικό έργο του Αλφειού εξυπηρετεί σήμερα καθαρή έκταση (αρδεύσιμη) 122.000 στρέμματα, ενώ το εγγειοβελτιωτικό έργο Πηνειού για εξυπηρέτηση επιπλέον εκτάσεων 95.000 στρεμμάτων εκ των οποίων 70.000 στρέμματα ανήκουν στον Ν. Αχαΐας.

5. ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ.

Χρηματοδότηση: ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
Κόστος 1.700.000.000 δρχ.

(Βρίσκεται σε λειτουργία).

Πρόκειται για υδραυλικό έργο αποχέτευσης που σχετίζεται άμεσα με την τεχνική υποδομή του αστικού κέντρου Πύργου και της ευρύτερης περιοχής του.

Το έργο θα συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του Πύργου και της ευρύτερης περιοχής του. Παράλληλα θα εξυπηρετήσει τις βιομηχανικές συγκεντρώσεις και λοιπές δραστηριότητες της περιοχής με την συλλογή των αποβλήτων τους.

Επίσης θα συμβάλλει θετικά στην μείωση της ρύπανσης και μόλυνσης των υπόγειων και θαλάσσιων υδάτων και των ακτών, υποβοηθώντας τον τουρισμό της περιοχής και αναβαθμίζοντας το φυσικό περιβάλλον.

6. ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ.

Χρηματοδότηση: ΕΑΠΤΑ (Β' ΚΠΣ)
Κόστος 1.200.000.000 δρχ

(Βρίσκεται σε λειτουργία).

Πρόκειται για υδραυλικό έργο αποχέτευσης, που σχετίζεται άμεσα με την τεχνική υποδομή του αστικού κέντρου Αμαλιάδας και της ευρύτερης περιοχής της.

Το έργο θα συμβάλλει στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων της Αμαλιάδας και της ευρύτερης περιοχής της. Παράλληλα θα εξυπηρετήσει τις βιομηχανικές συγκεντρώσεις και λοιπές δραστηριότητες της περιοχής με την συλλογή των αποβλήτων τους.

Θα συμβάλλει θετικά στην μείωση της ρύπανσης και μόλυνσης των υπόγειων και θαλάσσιων υδάτων και των ακτών, υποβοηθώντας τον τουρισμό της περιοχής και αναβαθμίζοντας το φυσικό περιβάλλον.

7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ-ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗ-ΚΑΤΑΚΟΛΟ.

Μελέτη που χρηματοδοτείται από ΣΑΕΠ

(Έχει τελειώσει).

Το παρόν έργο εντάσσεται στο οδικό δίκτυο του Ν. Ηλείας και ειδικότερα θα συνδέσει την Εθνική οδό Πάτρας – Πύργου με την οδό Πύργου – Κατακόλου και κατ' επέκταση με το λιμάνι του Κατακόλου.

Η κατασκευή νέας οδού απαιτείται για την εξυπηρέτηση των σημερινών και μελλοντικών αναγκών της περιοχής μας εφόσον είναι παρακαμπτήριο οδός που θα συντελέσει στην αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας από το λιμάνι Κατακόλου προς τα εσωτερικά του Νομού και προς Αχαΐα Ολυμπία, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα η διέλευση γίνεται μέσω της κατοικημένης περιοχής Άγ. Ιωάννη και της πόλης του Πύργου η οποία είναι κορεσμένη κυκλοφοριακά.

Από την κατασκευή του έργου αυτού θα υπάρξουν θετικές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής διότι θα απαλλάξει το Δ.Δ Άγ. Ιωάννη και το Δήμο Πύργου από την κυκλοφοριακή συμφόρηση και θα συντομεύσει τις μετακινήσεις.

8. ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ.

Χρηματοδότηση: Β' ΚΠΣ 94-99
Κόστος 961,22 εκ. δρχ.

(Έχει τελειώσει).

Το λιμάνι του Κατακόλου λειτουργεί από τον προηγούμενο αιώνα στον ομώνυμο όρμο και αποτελεί σήμερα την πύλη της Αρχαίας Ολύμπιας για χιλιάδες ξένους τουρίστες. Όμως το σχετικά μικρό μήκος των κρηπιδωμάτων και τα μικρά βάθη λόγω προσάμμωσης της λεκάνης δεν επιτρέπουν την προσέγγιση μεγάλων πλοίων, ενώ σημαντικές αδυναμίες παρουσιάζονται και στην παροχή οργανωμένων υπηρεσιών στα τουριστικά σκάφη και τις θαλαμηγούς.

Τα νέα λιμενικά έργα θα πραγματοποιηθούν για δύο λόγους κυρίως: Αφενός μεν για την αξιοποίηση των σημαντικών υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων (υποδομών) , έτσι ώστε αυτές να είναι λειτουργικές σύμφωνα με τις πραγματικές του διαστάσεις, αφετέρου για την δημιουργία νέων εγκαταστάσεων ώστε να φιλοξενούνται μεγαλύτερα κρουαζιερόπλοια.

Η αναμόρφωση του λιμανιού θα επιδράσει θετικά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, αναβαθμίζοντας την εξυπηρέτηση των πλοίων και θα συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη της περιοχής, ιδιαίτερα στον τουριστικό τομέα.

Ακόμη το Κατάκολο με την εξυπηρέτηση των διερχομένων τουριστών, μπορεί να προτιμηθεί και σαν χώρος μόνιμου τουρισμού.

9. ΔΡΟΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ.

Χρηματοδότηση: ΣΑΝΑ 2 (Β' ΚΠΣ 94-99)

Κόστος 206.930.000 δρχ

(Έχει τελειώσει).

Το έργο με τον τίτλο "Δρόμος Πύργου- Αγίου Γεωργίου-Διασταύρωση Χειμαδιού", περιλαμβάνει βελτιώσεις σε δύο οδικά τμήματα, τα οποία βρίσκονται στα διοικητικά όρια της κοινότητας Αγίου Γεωργίου.

Με την βελτίωση του δρόμου αυτού θα προκύψουν τάσεις και δραστηριότητες σχετικά με τον τρόπο ανάπτυξης και εξέλιξης του οικιστικού και οικονομικού συνόλου του οικισμού.

Δεξιά και αριστερά του νέου δρόμου αναμένεται να κατασκευαστούν, πολύ πιθανόν, νέα καταστήματα.

Ένα δεύτερο κέντρο θα κατασκευαστεί και πιθανόν μια μικρή αγορά όπως συνηθίζεται να αναπτύσσεται όταν επαρχιακοί δρόμοι περνούν μέσα από τα όρια των οικισμών.

Το έργο θα βελτιώσει το επίπεδο εξυπηρέτησης της κυκλοφορίας, θα επιτευχθεί λιγότερη κίνηση εντός του κεντρικού τμήματος του οικισμού, θα εξασφαλίσει την καλύτερη διέλευση των οχημάτων του επαρχιακού δρόμου Αγίου Γεωργίου- Αμπελώνας.

10. ΑΙΜΕΝΟΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ.

Χρηματοδότηση: ΠΕΠ 2 (Β' ΚΠΣ 94-99)

Κόστος 1,5 δισ. δρχ.

(Έχει τελειώσει το έργο αυτό).

Κυλλήνη (Πύλη ανάπτυξης)

Μια από τις σημαντικότερες "γέφυρες" της Ηπειρωτικής Ελλάδας με τα νησιά του Ιονίου, είναι το λιμάνι της Κυλλήνης. Ένας σημαντικός θαλάσσιος κόμβος που συνδέει την Ηπειρωτική Ελλάδα με την Ζάκυνθο και την Κεφαλονιά, δύο από τα πιο τουριστικά νησιά της χώρας μας.

Τα τελευταία χρόνια, με πόρους του 2^{ου} ΚΠΣ εκτελέστηκαν στο λιμάνι της Κυλλήνης έργα, προϋπολογισμός 1,5 δις δρχ.

Τα σημαντικότερα από αυτά αφορούν στην εκβάθυνση της λιμενολεκάνης, την επέκταση της προβλήτας και της αποβάθρας, την δημιουργία νέας προκυμαίας και την επέκταση του προσήνεμου μόλου, προκειμένου να γίνει πιο ασφαλής ο απόπλους και ο κατάπλους των φέρυ μπώτ και πιο εύκολη η επιβίβαση και η αποβίβαση των επιβατών.

Η αναμόρφωση του λιμανιού θα επιδράει θετικά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής αναβαθμίζοντας την εξυπηρέτηση των πλοίων και θα συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη της περιοχής, ιδιαίτερα στον τουριστικό τομέα.

4.3

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΠΡΟΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

	ΓΕΩΡΓΙΑ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
1. Ε.Ο. ΒΥΤΙΝΑ - ΟΛΥΜΠΙΑ	—	—	+	+
2. ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ Ε.Ο. ΛΕΧΑΙΝΩΝ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ	+	+	+	+
3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ & ΔΙΑΠΛΑΤΥΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο. ΠΥΡΓΟΥ-ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ	+	+	+	+
4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ -ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΗΝΕΙΟΥ-ΑΛΦΕΙΟΥ	+	—	—	—
5. ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ & ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	—	+	+	—
6. ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ	—	+	+	—
7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ -ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ- ΚΑΤΑΚΟΛΟ	—	—	+	+
8. ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ	—	—	+	+
9. ΔΡΟΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ	—	+	—	+
10. ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ	—	—	+	+

— Δεν υπάρχει συμβολή

+ Θετική συμβολή

4.4 Συμπέρασμα

Από όσα αναφέρθηκαν σε αυτό το κεφάλαιο βλέπουμε ότι έγινε μια σημαντική προσπάθεια από περιφερειακό-νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο για την ανάπτυξη των υποδομών του Νομού Ηλείας.

Ως τώρα η κύρια οικονομική δραστηριότητα του Νομού είναι στον πρωτογενή τομέα (κυρίως στην γεωργία) και η μόνη δραστηριότητα για αύξηση της συμμετοχής του Νομού στο παραγόμενο εθνικό Προϊόν είναι η ανάπτυξη της Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας και του Τουρισμού, με προσέλκυση τουριστών όλων των κατηγοριών και κάθε εισοδήματος στάθμης.

Με την δημιουργία – κατασκευή των έργων που παρουσίασα βλέπουμε όπως προκύπτει και από τον πίνακα, ότι γίνεται σημαντική προσπάθεια για την ανάπτυξη του Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα, της οικονομίας, και που αποτελεί και μελλοντικό στόχο όλων των φορέων της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ.

5.1

Ι.Ε.Ο ΒΥΤΙΝΑ - ΟΛΥΜΠΙΑ (τμήμα Αρχαίας Ολυμπίας - Κόμβος Λούβρου).

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις.¹²

Εκπομπές σκόνης στην περιοχή άμεσης επιρροής του έργου και ιδιαίτερα στους οικισμούς Κοσκινά και Λιναριά (φάση κατασκευής). Δεν αναμένεται ιδιαίτερη επιβάρυνση στην ατμόσφαιρα λόγω της οδικής κυκλοφορίας κατά τη φάση λειτουργίας.

Διαρροή ορυκτέλαιων καυσίμων και πίσσας στο έδαφος. (φάση κατασκευής). Υγρά απόβλητα από το ξέπλυμα του οδοστρώματος (νερά απορροών) κατά τις βροχερές μέρες. (φάση λειτουργίας).

Απόρριξη άχρηστων υλικών, μηχανήματα και μπαζών (φάση κατασκευής).

Απόρριξη σκουπιδιών από τους ταξιδιώτες (φάση λειτουργίας).
Αρνητικές επιπτώσεις στην βλάστηση και στην αισθητική εικόνα του τόπου.

Πιθανή υπέρβαση του ορίου θορύβου των 65dB (A) στον οικισμό Λιναριά (φάση κατασκευής).

Δεν αναμένεται υπέρβαση του ορίου κυκλοφοριακού θορύβου 70dB (A) στις οικιστικές περιοχές κατά την φάση λειτουργίας.

Απαλλοτριώσεις έκτασης 315 στρεμμάτων. Μικρές επιπτώσεις στην ποιότητα νερών του Αλφειού.

¹² ΜΠΕ Ε.Ο. Βυτίνα – Ολύμπια

2. ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ Ε.Ο ΛΕΧΑΙΝΩΝ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου αυτού είναι οι εξής:¹³

Α) Εκπομπές σκόνης στην περιοχή άμεσης επιρροής του έργου και ιδιαίτερα στο τμήμα του οικισμού απ' όπου περνά ο δρόμος (φάση κατασκευής). Δεν αναμένεται ιδιαίτερη επιβάρυνση στην ατμόσφαιρα λόγω της οδικής κυκλοφορίας κατά την φάση λειτουργίας.

Β) Διαρροή ορυκτέλαιων, καυσίμων και πίσσας στο έδαφος (φάση κατασκευής).

Γ) Υγρά απόβλητα από το ξέπλυμα του οδοστρώματος (νερά απορροών) κατά τις βροχερές μέρες. (φάση λειτουργίας).

Δ) Απόρριξη άχρηστων υλικών, μηχανημάτων και μπαζών. (φάση κατασκευής).

Ε) Αρνητικές επιπτώσεις στη βλάστηση και στην αισθητική εικόνα του τοπίου.

Στ) Στάθμη θορύβου 73dB (A) στην αρχή του δρόμου. Δεν αναμένεται υπέρβαση του ορίου κυκλοφορίας θορύβου (70 dB (A) στις οικιστικές περιοχές κατά την βάση λειτουργίας.

3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΛΑΤΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο ΠΥΡΓΟΥ - ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ.

Οι Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις είναι:¹⁴

Α) Κατά την φάση κατασκευής θα δημιουργηθεί πρόβλημα σκόνης στον οικισμό του Αγ. Ιωάννη, που όμως θα είναι παροδικό κατά την φάση της λειτουργίας ή επιπλέον ατμοσφαιρική ρύπανση λόγω κυκλοφοριακού φόρτου θα είναι μηδαμινή σύμφωνα με την μελέτη.

¹³ ΜΠΕ του έργου «παρακάμψη Νεοχωρίου Ε.Ο. Λεχαινών-Κυλλήνης»

¹⁴ ΜΠΕ του έργου «βελτίωση και διαπλάτυνση της Ε.Ο. Πύργου-Κατακόλου

Β) Θα γίνει ευρίζωση των δέντρων και γενικά κοπή παρόδιας βλάστησης εκατέρωθεν της οδού. Οι επιπτώσεις στην χλωρίδα θα είναι σημαντικές. Για την πανίδα οι επιπτώσεις, στη φάση κατασκευής θα είναι μικρές. Κατά την φάση λειτουργίας τόσο η χλωρίδα όσο και η πανίδα δεν θα επηρεασθούν σύμφωνα με την μελέτη.

Γ) Κατά την φάση κατασκευής αναμένονται σημαντικές οχλήσεις θορύβου και δονήσεων στους παρόδιους και κοντινούς οικισμούς. Κατά την φάση λειτουργίας επειδή, σύμφωνα με την μελέτη, δεν αναμένεται σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου, δεν θα υπάρξει επιπλέον όχληση.

Ε) Κατά την φάση κατασκευής θα υπάρξει αισθητή υποβάθμιση της περιοχής, αργότερα όμως με την φύτευση των πρανών και την αποκατάσταση της βλάστησης ο δρόμος θα προσαρμοσθεί στο φυσικό περιβάλλον.

4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ - ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ - ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΗΝΕΙΟΥ - ΑΛΦΕΙΟΥ.

Δεν υπάρχουν ιδιαίτερες επιπτώσεις¹⁵ λόγω της κατασκευής του έργου καθώς θα γίνουν μόνο υπόγειες εργασίες και έτσι δεν θα υπάρξει μεταβολή στο εξωτερικό περιβάλλον, ενώ κατά την λειτουργία του αρδευτικού συστήματος, υπάρχει ρύπανση των υδάτων του αρδευτικού δικτύου που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην επιβάρυνση από λιπάσματα φυτοφάρμακα των καλλιεργήσιμων εκτάσεων, που παρασύρονται από τα νερά των αρδεύσεων της βροχής στους αποστραγγιστικούς αύλακες και στην συνέχεια οδηγούνται σε υδάτινους αποδέκτες και στην θάλασσα με αποτέλεσμα της ρύπανσης τους.

Έχει επισημανθεί ρύπανση του αρδευτικού συστήματος από απορρίμματα και ογκώδη αντικείμενα τα οποία εκτός από ρύπανση του υδροφόρου, δημιουργούν και προβλήματα στην λειτουργία του.

Από το προαναφερόμενο έργο δεν θα προκληθούν νέες περιβαλλοντικές επιπτώσεις αφού πρόκειται για εκσυγχρονισμό και βελτίωση υφιστάμενου συστήματος αρδεύσεως, αλλά αντίθετα θα υπάρχει καλύτερη κατανομή της χρήσεως νερού για τις καλλιέργειες και εξοικονόμηση νερού και ενέργειας.

¹⁵ ΜΠΕ του έργου «Συμπλήρωση-Εκσυγχρονισμός-Βελτίωση Αρδευτικών έργων Πηνειού-Αλφειού»

5. ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ.

Από την λειτουργία των εγκαταστάσεων αναμένονται:¹⁶

A) Στεριά απόβλητα: Τα στερεά προϊόντα της εσχάρωσης, της εξάμμωσης και της απολίπανσης θα μεταφέρονται με κλειστά δοχεία για διάθεση σε χώρους υγειονομικής ταφής.

B) Τα επίπεδα θορύβου δεν αναμένεται να ξεπεράσουν τα 60dB (A) σύμφωνα με την μελέτη.

Γ) Δεν αναμένεται αισθητική επιβάρυνση στην περιοχή λόγω του χαμηλού ύψους των έργων, ούτε επιβαρύνσεις στις γειτονικές καλλιέργειες, αφού πρόκειται για ζωοτροφές και σιτηρά και όχι οπωροκηπευτικά. Δεν αναμένεται επίδραση στα υπόγεια νερά και τις υδρογεωτρήσεις της περιοχής. Το αντίθετο μάλιστα θα ανακουφιστεί ο υδροφόρος ορίζοντας.

Δ) Τα έργα κατασκευής του αποχετευτικού αγωγού και των εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού του Δ. Πύργου, δεν δημιουργούν σημαντικές αλλοιώσεις στο περιβάλλον της περιοχής. Αντίθετα τα προτεινόμενα έργα θα ανακουφίσουν την περιοχή όπου γίνεται σήμερα η διάθεση και δημιουργούνται εστίες δυσοσμίας και μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα.

6. ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ Δ. ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ.

A) Με την κατασκευή αυτού του έργου επεξεργασίας λυμάτων και την εξασφάλιση της σωστής λειτουργίας του, θα έχουμε ένα έργο προστασίας του περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής που θα εξυπηρετεί, αλλά και αναβάθμιση της ποιότητάς του. Επομένως δεν υφίσταται θέμα επιβάρυνσης του περιβάλλοντος από το έργο, αντίθετα αναμένεται σημαντική βελτίωση της ποιότητας.

Οι πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις¹⁷ από την λειτουργία του έργου είναι:

- Αέρια απόβλητα (αιωρήματα),
- Υγρά απόβλητα (διάθεση επεξεργασμένων λυμάτων)
- Στερεά απόβλητα (διάθεση λασπών, απορριμμάτων)

¹⁶ ΜΠΕ Βιολογικού Καθαρισμού Πύργου

¹⁷ ΜΠΕ Βιολογικού Καθαρισμού Αμαλιάδος

- Θόρυβος, οσμές, και επιπτώσεις από την διακίνηση πρώτων υλών και βυτιοφόρων.

7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ - ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ - ΚΑΤΑΚΟΛΟ.

Οι επιπτώσεις στο στάδιο κατασκευής είναι:¹⁸

Α) Ρύπανση ατμοσφαιρικού αέρα λόγω των εσκαφών και των αερίων εκπομπών από τα βαρέως τύπου μηχανήματα έργων που όμως θα έχει σύντομη διάρκεια όσο δηλαδή διαρκέσουν τα έργα κατασκευής της οδού.

Β) Οι επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους της περιοχής θα οφείλονται στην διάνοιξη των νέων τμημάτων της οδού. Αρνητικές επιδράσεις αναμένονται στην ποιότητα του υδάτινου αποδέκτη (Ιορδάνου) κατά την κατασκευή από την ανεξέλεγκτη διάθεση ορυκτελαίων, απορριμμάτων, κ.τ.λ.

Γ) Όσον αφορά τις επιπτώσεις στο έδαφος, υπάρχει κίνδυνος εκδήλωσης διαβρώσεων και κατολισθητικών φαινομένων στα σημεία που θα κατασκευαστούν μεγάλα επιχώματα η πρανή άνω των 5 μέτρων τα οποία θα αντιμετωπισθούν με την πυκνή διάταξη αποστραγγιστικών έργων, και την κατασκευή τοίχων αντιστήριξης στον πόδα των πρανών και την φύτευση των πρανών.

Δ) Δεν θα υπάρξει σημαντική αύξηση της στάθμης του θορύβου δεδομένου ότι οι εργασίες θα πραγματοποιηθούν εκτός ορίων των οικισμών.

Ε) Οι επιπτώσεις στην χλωρίδα περιορίζονται μόνο στις λοφώδεις περιοχές και κατά την κατασκευή της γέφυρας στον ποταμό Ιάρδανο.

Οι επιπτώσεις στο στάδιο της λειτουργίας του έργου είναι:

Α) Δεν αναμένεται ιδιαίτερη ατμοσφαιρική ρύπανση στην περιοχή λόγω του χαμηλού κυκλοφοριακού φόρτου.

¹⁸ ΜΠΕ του έργου «Κατασκευή οδού Λαστέικα-Παράκαμψη Αγ. Ιωάννη – Κατάκολο

Β) Για τον ίδιο λόγο δεν αναμένεται ιδιαίτερη αύξηση της υπάρχουσας στάθμης θορύβου.

Γ) Θετικές επιπτώσεις του έργου στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής καθότι η κατασκευή του δρόμου θα τονώσει την ανάπτυξη της, θα συντελέσει στην αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας στις κατοικήσιμες περιοχές και αναμένεται να μειώσει τα ατυχήματα.

8. ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ:

Οι επιπτώσεις του περιβάλλον¹⁹ χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

Επιπτώσεις κατά την περίοδο κατασκευής του έργου, οι επιπτώσεις είναι παροδικές και θα εκλείψουν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών και στις μόνιμες επιπτώσεις μετά την λειτουργία των νέων λιμενικών εγκαταστάσεων.

Οι πρώτες ειδικότερα περιλαμβάνουν:

Α) Επιπτώσεις στο θαλάσσιο χώρο (κυρίως θολερότητα των νερών) εκσκαφές και τις επιχώσεις καθώς και από την διάθεση των υλικών εκσκαφής.

Β) Επιπτώσεις στην μορφολογία του πυθμένα.

Γ) Επιπτώσεις στην οδική κυκλοφορία λόγω αύξησης της κίνησης φορτηγών μεταφοράς (σκόνη, καπνός)

Ε) Αύξηση του θορύβου (από τα εργοτάξια και την κυκλοφορία)

Στ) Επιπτώσεις στα οικοσυστήματα

Ζ) Αισθητικές επιπτώσεις

Η) Οικονομικές επιπτώσεις από την μείωση του τουρισμού.

Οι επιπτώσεις κατά την λειτουργία του λιμανιού αναλύονται σε:

Α) Αλλαγή στην μορφολογία του πυθμένα

¹⁹ ΜΠΕ Λιμενικών Εγκαταστάσεων Κατακόλου

Β) Αύξηση οδικής κυκλοφορίας

Γ) Αύξηση θορύβου

Δ) Επιβάρυνση της ατμόσφαιρας (σκόνη, καπνός)

Ε) Επιπτώσεις στα οικοσυστήματα (μετά από τυχόν διαρροή πετρελαίου)

Στ) Επιπτώσεις στην αισθητική και την χωροταξία

Ζ) Επιπτώσεις στην οικονομία (θετικές).

9. ΔΡΟΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ - ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΓΟΥ - ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναμένονται είναι:²⁰

- Κατά την φάση κατασκευής του έργου προβλέπονται ρύποι, σκόνη, θόρυβος. Δεν αναμένεται ιδιαίτερη επιβάρυνση στην ατμόσφαιρα, λόγω της οδικής κυκλοφορίας κατά την φάση λειτουργίας.
- Διαρροή ορυκτέλαιου, καυσίμων και πίσσας στο έδαφος (φάση κατασκευής)
- Υγρά απόβλητα από το ξέπλυμα του οδοστρώματος (νερά απορροών) κατά τις βροχερές μέρες. (φάση λειτουργίας).
- Η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής του έργου δεν έχει σπάνια είδη και δεν αναμένεται κάποια ουσιαστική αλλαγή από την νέα κατάσταση.

²⁰ ΜΠΕ του έργου «Δρόμος Πύργου-Αγ. Γεώργιος Πύργου – Διασταύρωση Χειμαδιού

10.ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις (Π.Ε) διακρίνονται σε Π.Ε κατά την φάση κατασκευής και σε Π.Ε κατά την φάση λειτουργίας του έργου²¹

A. Κατά την φάση κατασκευής:

1. Ηχορύπανση από την κίνηση των τροχοφόρων στο τμήμα του δρόμου από Κ.Παναγιά μέχρι λιμάνι μήκους 5 χλμ. Το πρόβλημα αυτό θα υπάρξει και κατά την φάση λειτουργίας.
2. Ηχορύπανση από την λειτουργία των μηχανημάτων στην περιοχή του λιμανιού.
3. Υγρά απόβλητα προερχόμενα από την έκπλυση των μηχανημάτων του εργοταξίου.
4. Αέρια ρύπανση στην περιοχή του λιμανιού από φορτηγά, εκσκαφές, φορτωτές, σκόνη από εκσκαφές, από βεβαρημένη κυκλοφορία οχημάτων στην ίδια περιοχή. Η τελευταία Π.Ε θα υπάρξει και κατά την φάση λειτουργίας.
5. Αέρια ρύπανση από πλοία κυρίως στην περιοχή Κ. Παναγιάς λόγω του ανεμολογίου της περιοχής.
6. Αρνητική επίδραση στο θαλάσσιο πυθμένα λόγω της πόντισης των υλικών σκάφης.
7. Θολότητα νερού από επιχωματώσεις για κατασκευή κρηπιδωμάτων.

Κατά την φάση λειτουργίας:

1. Πρόβλημα συλλογής και μεταφοράς στερεών απορριμμάτων.
2. Πρόβλημα από την απόρριξη λυμάτων πλοίων, νερών έρματος, πετρελαιοειδών καταλοίπων.

²¹ ΜΠΕ του έργου «Λιμένος Κυλλήνης»

3. Μόλυνση της θαλάσσιας περιοχής του λιμανιού από τα υφαλοχρώματα των πλοίων.
4. Μικρές επιπτώσεις στην χλωρίδα και πανίδα, της χερσαίας περιοχής (δεν προβλέπεται επέμβαση)
5. Αλλοίωση της ακτογραμμής από άποψη θέας.

5.2

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

	ΘΕΤΙΚΕΣ	ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ	ΟΥΔΕΤΕΡΕΣ
1. Ε.Ο. ΒΥΤΙΝΑ - ΟΛΥΜΠΙΑ		●	
2. ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ Ε.Ο. ΛΕΧΑΙΩΝ - ΚΥΛΛΗΝΗΣ		●	
3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ & ΔΙΑΠΛΑΤΥΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο. ΠΥΡΓΟΥ-ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ			●
4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ-ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΗΝΕΙΟΥ-ΑΛΦΕΙΟΥ	●		
5. ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ & ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ	●		
6. ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ	●		
7. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ-ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ -ΚΑΤΑΚΟΛΟ		●	
8. ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ		●	
9. ΔΡΟΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΓΟΥ-ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΧΕΙΜΑΔΙΟΥ			●
10. ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΥΛΛΗΝΗΣ		●	

5.3

Συμπέρασμα

Τα τελευταία χρόνια έγινε μια σοβαρή προσπάθεια από τα αρμόδια όργανα να αξιοποιηθούν τους πόρους εκείνους που συμβάλλουν ώστε να πραγματοποιηθούν έργα υποδομής, όπως και έγινε και ενώ συμβάλλουν στην οικονομική, κοινωνική και τουριστική ανάπτυξη του Νομού, δεν έχουν όμως το στοιχείο της «βιώσιμης ανάπτυξης» γεγονός που αποτελεί το στόχο που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και που πρέπει να υλοποιηθεί με ότι πόρους διαθέτει η Τοπική Αυτοδιοίκηση του Νομού στα επόμενα χρόνια.

ΜΕΡΟΣ 3^ο
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΜΕΡΟΣ 3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα σε αυτήν την εργασία – μελέτη ανάφερα τις έννοιες περιβάλλον, ρύπανση, μόλυνση, βιώσιμη ανάπτυξη και οικονομική μεγέθυνση. Θα συνοψίσω τους όρους της βιώσιμης ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης.

Βιώσιμη ανάπτυξη: είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες, αφορά δηλαδή την ηθική υποχρέωση να παραδώσουμε στα παιδιά μας τον κόσμο όπως τον παραλάβαμε από τους γονείς μας.

Εμείς στην Ελλάδα έχουμε μέσα στον πολιτισμό μας αξίες που είναι συμβατές με την αρχή της αειφορίας. Για παράδειγμα, οι γονείς στις Ελληνικές οικογένειες κάνουν τα αδύνατα – δυνατά για να παραδώσουν στα παιδιά τους όσο το δυνατόν περισσότερα περιουσιακά στοιχεία που θα τους επιτρέψουν να έχουν μια καλύτερη ζωή. Αν λοιπόν φροντίζουμε τόσο πολύ να παραδώσουμε στα παιδιά μας όσο το δυνατόν περισσότερα ιδιωτικά περιουσιακά στοιχεία, γιατί να μην φροντίσουμε να τους παραδώσουμε ταυτόχρονα πλουσιότερους και τους συλλογικούς πόρους (πιο γόνιμα χωράφια, πιο καθαρές θάλασσες, πιο πλούσια δάση και βοσκότοπους, περισσότερη άγρια πανίδα κ.λ.π.);

Κάθε γενιά θα πρέπει να παραδίδει στην επόμενη όχι μόνο τα ιδιωτικά της περιουσιακά στοιχεία, αλλά και τα συλλογικά αγαθά που καθορίζουν τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ευημερήσουν και αυτές.

Οικονομική μεγέθυνση: είναι η ανώτερη στάθμη της οικονομικής ανάπτυξης και αφορά κυρίως στις οικονομικά αναπτυγμένες κοινωνίες δηλαδή τις κοινωνίες που έχουν αναπτύξει τους μηχανισμούς εκείνους που αποφέρουν αύξηση του εισοδήματος, πλήρη απασχόληση και οικονομική σταθερότητα.

Μετά από την σύγκριση των δύο προαναφερόμενων όρων καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συμβαδίζει με την βιώσιμη ανάπτυξη ώστε να παραδώσουμε στις μελλοντικές γενεές ένα υγιές περιβάλλον.

Σύμφωνα με αυτά που λέχθηκαν στο Κεφ. 2 (Νομός Ηλείας) και με την παρουσίαση των πινάκων της δημογραφικής δραστηριότητας του Νομού παρατηρούμε μια έντονη μετακίνηση στις αστικές περιοχές και ιδιαίτερα στην Πρωτεύουσα της χώρας. Ως επί το πλείστον ο Ν. Ηλείας ασχολείται με αγροτικά ζητήματα. Αυτό συνεπάγεται άτομα που έχουν ήδη μια σταθερή δουλειά να ασχολούνται ταυτόχρονα και με την γεωργία. Αυτό συντελεί στο γεγονός οι καθ' αυτού αγρότες να μην ικανοποιούνται πλέον (οικονομικά) από τις απολαβές τους και να ψάχνουν άλλους διεξόδους μιας και τα προβλήματα είναι αρκετά.

Στην συνέχεια μετά την παρουσίαση που έκανα για τα έργα που έχουν γίνει στον Νομό Ηλείας κατέληξα στο συμπέρασμα ότι ενώ γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την ανάπτυξη του Δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας του Νομού τα έργα αυτά δεν έχουν το στοιχείο της Βιώσιμης ανάπτυξης, πράγμα που αποτελεί στόχο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον Νομό για τα επόμενα έργα.

Πρέπει λοιπόν η Τ.Α. να προχωρήσει στον προγραμματισμό και στην εκτέλεση έργων χωρίς όμως να έχουν δυσάρεστες επιπτώσεις στο περιβάλλον και που αφορούν στους στόχους που έχει θέσει η Ε.Ε. Συνεπώς οι Τοπικές Κοινωνίες δεν θα πρέπει να αποσκοπούν στην οικονομική μεγέθυνση αλλά στην οικονομική ανάπτυξη η οποία θα πρέπει να συμβαδίζει με την Βιώσιμη ανάπτυξη.

Στο σημείο που έχει φτάσει ο τόπος μας σήμερα δεν εννοείται να μιλάμε για εκσυγχρονισμό και βελτίωση των όρων διαβίωσης και ανάπτυξης του τόπου εάν οποιεσδήποτε ενέργειες που κάνουμε δεν περιέχουν το στοιχείο της Βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι σαφές ότι στο σημείο που έχει φθάσει η ανθρωπότητα σήμερα πρέπει να κάνει στροφή εκεί απ' όπου ξεκίνησε δηλαδή στο περιβάλλον, μόνο τότε θα μπορούμε να λεγόμαστε άνθρωποι, να μιλάμε για εκσυγχρονισμό των κοινωνιών και για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Παρασυρθήκαμε και ενδιαφερθήκαμε για την οικονομική ανάπτυξη και χάσαμε την ουσία να γευόμαστε τα αγαθά που μας χάρισε η φύση.

Η Τ.Α. λοιπόν έχει ένα μεγάλο χρέος προς την επόμενη γενιά, να παραδώσει ένα περιβάλλον υγιές και όρους διαβίωσης καλύτερους. Πρέπει λοιπόν να δραστηριοποιηθεί πάνω σε αυτήν τον άξονα:
Έργα που θα αποσκοπούν στην οικονομική ανάπτυξη και ταυτόχρονα στην Βιώσιμη ανάπτυξη.

Δηλαδή κατά την γνώμη μου θα πρέπει να γίνεται η κατάλληλη μελέτη σκοπιμότητας και να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα αντιμετώπισης των προβλημάτων βραχυχρόνια και μακροχρόνια, για παράδειγμα πρέπει να υπάρχουν τα κατάλληλα ηχοπετάσματα εκείνη τη στιγμή που γίνεται το έργο για την αντιμετώπιση των θορύβων, σκόνης κ.λ.π., βέβαια αυτό αποσκοπεί στην προσωρινή αντιμετώπιση του έργου. Θα πρέπει να γίνεται η κατάλληλη δειροφύτευση, που αυτό βοηθάει μακροχρόνια στην συμβολή του έργου, π.χ. στην ελαχιστοποίηση του θορύβου, στην αισθητική εικόνα του τοπίου κ.λ.π.

Πάνω απ' όλα όμως εμείς οι ίδιοι οι πολίτες πρέπει να ευαισθητοποιηθούμε και να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον φιλικό για την επόμενη γενιά. *Τότε μόνο θα έχουμε ξεχρεώσει το χρέος μας!*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΕΚΤΕΛΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ 1990-93 έχουν ολοκληρωθεί είτε βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης μια σειρά έργων και ευρύτερων αναπτυξιακών παρεμβάσεων, ο προϋπολογισμός των οποίων παρουσιάζεται σε γενικές κατηγορίες (Πίνακας 13)

Πίνακας 13 Έργα στα πλαίσια του Α' ΚΠΣ στο Ν.Ηλείας

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Αρ. Έργων	ΠΡΟΥΠ. ΠΕΠΕ (εκ.δρχ.)
ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ	13	813
ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	23	2603,7
ΠΑΙΔΕΙΑ - ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	4	161,2
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	9	906,3
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΣΩ ΟΤΑ	17	660,6
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	9	183,9
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	6	63,9
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	5	309,6

Ο προγραμματισμός όπως ισχύει με βάση το ΠΕΠ 1994-1999 (Β' ΚΠΣ) αναλύεται στον επόμενο πίνακα (Πίνακας 14). Στον πίνακα αυτόν αναφέρονται οι στόχοι των επί μέρους μέτρων επιλεκτικά εφ' όσον συνδυάζονται με ζητήματα περιβάλλοντος.

Πίνακας Υποπρογράμματα, μέτρα και στόχοι στα πλαίσια του ΠΕΠΕ του Β' ΚΠΣ στο Ν.Ηλείας
(προϋπολογισμός σε χιλ. ECU).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ/ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΙ	ΠΡΟΥΠΟΛ.
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ι: ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ - ΠΥΛΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΥΡΩΠΗ		
ΜΕΤΡΟ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ		65,772
ΜΕΤΡΟ 2: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ		12,595
ΜΕΤΡΟ 3: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ-ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ		4,548
ΜΕΤΡΟ 4: ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ		3,448
ΜΕΤΡΟ 5: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ		821
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΙ: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ		
ΜΕΤΡΟ 1: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ, ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ, ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ	-Προστασία περιβάλλοντος -Κατασκευή αποχετευτικών δικτύων -Κατασκευή Μονάδων Επεξεργασίας Λυμάτων Ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων	15,506

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΝ ΜΕΤΡΟ	ΣΤΟΧΟΙ	ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ
ΜΕΤΡΟ 2: ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ		39.859
ΜΕΤΡΟ 3: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	-Αξιοποίηση ακτών και παραλίμνιων περιοχών. -Αξιοποίηση βιοτόπων κ.λπ.	29.492
ΜΕΤΡΟ 4: ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΑ		45.453
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΙΙ: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ		
ΜΕΤΡΟ 1: ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ - ΑΝΑΔΑΣΜΟΣ	Αποδοτικότερη χρησιμοποίηση υδάτινων πόρων στη γεωργία.	23.033
ΜΕΤΡΟ 2: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ		7.931
ΜΕΤΡΟ 3: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΗΠΙΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	-Προστασία περιβάλλοντος με χρησιμοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας στη γεωργική παραγωγή	5.518
ΜΕΤΡΟ 4: ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	-Ανάπτυξη παράλληλων και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές	3.448
ΜΕΤΡΟ 5: ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ		3.218
ΜΕΤΡΟ 6: ΔΑΣΙΚΑ	-Προστασία δασών -Προστασία εδαφών -Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης -Δημιουργία ευκαιριών αναψυχής	6.207
ΜΕΤΡΟ 7: ΑΛΙΕΙΑ	Δημιουργία σταθμού παρακολούθησης ποιότητας νερών	4.125
ΜΕΤΡΟ 8: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ		579
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙV: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ		
ΜΕΤΡΟ 1: ΑΡΧΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (ΥΠΟΔΟΜΕΣ Β' ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ)		26.936
ΜΕΤΡΟ 2: ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	Κατάρτιση	13.929
ΜΕΤΡΟ 3: ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	-Αποτύπωση υφιστάμενης κατάστασης στην αγορά εργασίας -Κατάρτιση	9.316
ΜΕΤΡΟ 4: ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ		1.736
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ V: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΡΜΑΝΣΗ ΖΩΝΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ		
ΜΕΤΡΟ 1: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		108.525
ΜΕΤΡΟ 2: ΣΤΗΡΙΞΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΜΜΕ		4.964
ΜΕΤΡΟ 3: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ		3.369
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VΙ: ΕΑΠΤΑ	Σύνολο έργων για την Α' Βάθμια Αυτοδιοίκηση. Στα έργα αυτά περιλαμβάνονται αρκετά έργα διαχείρισης λυμάτων και απορριμμάτων, αξιοποίησης παραλιών κ.λπ.	4.693
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VΙΙ: ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΕΠ 1989-1993		8.015
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VΙΙΙ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ	Τεχνική βοήθεια (δημοσιότητα, μελέτες εφαρμογής, περιβαλλοντικές μελέτες κ.λπ.)	4.657

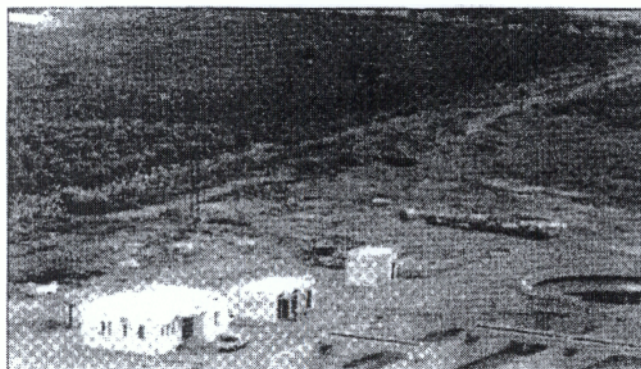
Πίνακας 15: Επί μέρους έργα που προγραμματίζονται στα πλαίσια του ΠΕΠ δ. Ελλάδας για το Ν. Ηλείας (προϋπολογισμός σε εκατ. δρχ.)

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛ.
1	Αξιοποίηση παραλιών (θινών Βαρθολομιού, Κατάκολου, Ζαχάρως και Καϊάφα) (ΣΑΝΤ 2)	500
2	Προστασία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πρασίνου (παραλιακή περιοχή από Κακόβατο έως Γιαντισσώρι) (ΣΑΝΤ 2)	100
3	Αξιοποίηση βιοτόπου περιοχής Καϊάφα (ΣΑΝΤ 2)	300
4	Ανάπτυξη αγροτουρισμού στο Ν. Ηλείας (ΣΑΝΤ 2)	200
5	Αξιοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας Ν. Ηλείας (ΣΑΝΤ 2)	320
6	Μετεγκατάσταση πτηνο-κτηνοτροφικών μονάδων και χειρισμός αποβλήτων (ΣΑΝΤ 2)	175
7	Βελτιώσεις υποδομών στη λιμνοθάλασσα Κοτυχίου Ν. Ηλείας (ΣΑΝΤ 2)	170
8	Κατασκευή Μουσείου Φυσικής Ιστορίας στο Πύργο (ΕΑΠΤΑ Δήμος Πύργου)	160

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΑΤΡΙΣ)

Τετάρτη 10 Απριλίου 2002

Οι εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού Πύργου.

Στον Πύργο

Στην τελική ευθεία η λειτουργία του βιολογικού καθαρισμού

Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία για την λειτουργία του βιολογικού καθαρισμού Πύργου, μετά την αίτηση προς την ΔΕΗ για την άμεση ηλεκτροδότηση των εγκαταστάσεων.

Το σημαντικό έργο του βιολογικού καθαρισμού το οποίο έχει σαν φορέα υλοποίησης τη ΔΕΥΑ Πύργου, θα παραδοθεί στα τέλη Απριλίου και αμέσως μετά θα ξεκινήσει η δοκιμαστική λειτουργία του για διάστημα 18 μηνών, μ' ευθύνη της αναδόχου εταιρίας- Γκρούγκερ- εξυπηρετώντας σε πρώτη φάση 35.000 κατοίκους. Στο διάστημα αυτό, στο οποίο ωστόσο θα λειτουργεί κανονικά θα εντοπιστούν τυχόν ατέλειες και αμέσως μετά την ευθύνη λειτουργίας θα έχει η ΔΕΥΑΠ.

Να σημειωθεί εξάλλου ότι υπάρχει πρόβλεψη για εξυπηρέτηση μέχρι 50.000 κατοίκων μελλοντικά, ενώ η επεξεργασία των λυμάτων θα γίνεται με την μέθοδο του παρατεταμένου αερισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΑΤΡΙΣ, 20-3-2002)

Ιεργεργίες που έχει κάνει για το χώρο διάθεσης απορριμμάτων στην περιοχή Λιμνοθάλασσας Κοτούχιου υπέβαλε στο ΥΠΕΧΩΔΕ η Ν.Α. Ηλείας προκειμένου να προσηθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την καταγγελία του Ευρωβουλευτή Μιχάλη Παπαγιαννάκη.

Στο υπόμνημα η νομαρχιακή επιτροπή αναφέρει τα εξής:

1. Η Ν.Α. Ηλείας με την αριθ. 534/22-2-02 απόφαση Νομαρχία Ηλείας έχει ανακαλέσει προηγούμενη απόφασή της σχετικά με «καθάρσιμο χώρου και μεθόδου διάθεσης απορριμμάτων του Δήμου Λεχαιών» και προτείνει στο Δήμο Λεχαιών την έμμεση εξεύρεση εναλλακτικής προσωρινής λύσης για τη διάθεση των απορριμμάτων του, κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται το περιβάλλον και η δημόσια υγεία.

2. Κατά το παρελθόν η Ν.Α. Ηλείας με το αριθ. Πρωτ. 194/10-4-96 έγγραφό της προς τον κ. Εισαγγελέα Αμαλιάδας ζήτησε την παρέμβασή του για την διακοπή λειτουργίας του εν λόγω χώρου διάθεσης του Δ. Λεχαιών, εξαιτίας των κολληπλών προβλημάτων που δημιουργούσε.

3. Για την ευρύτερη περιοχή Λιμνοθάλασσας Κοτούχιου - Δάσους Στροφυλιάς εκπονείται η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη με τίτλο «Πρόγραμμα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών

Τι αναφέρει σε υπόμνημά της η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηλείας

πλαίσια του ΕΠΠΕΡ 3 με ευθύνη του ΥΠΕΧΩΔΕ, προβάται η «Σύσταση του Φορέα Διαχείρισης» με στόχο την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος «αποκατάστασης, αξιοποίησης και προστασίας της ευρύτερης προστατευόμενης περιοχής». 5. Ο εν λόγω χώρος συμπεριλαμβάνεται στους προτεινόμενους από την

Ειδική περιβαλλοντική μελέτη για το Κοτούχι

προβλημάτων και συστήματος λειτουργίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Λ/Θ Κοτούχιου - Δάσους Στροφυλιάς, η οποία βρίσκεται στο τελικό στάδιο (εκκρεμεί η υπογραφή του Π.Σ.). 4. Από τα Γ.Κ.Ε.Σ. και στα

«Μελέτη αποκατάστασης χώρων ανεξίτηλης διάθεσης απορριμμάτων σε ευαίσθητα οικοσυστήματα» του Ν. Ηλείας η οποία εκπονήθηκε τον Ιούνιο του '98 από την ΤΕΔΚ του Νομού».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Η ΗΛΕΙΑ, 1-3-2002)

10

Εργο

ΗΛΕΙΑ

“ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ Η ΗΛΕΙΑ”

Εργα που έχουν χρηματοδοτήσει 12 οι δήμοι του νομού Ηλείας με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την περίοδο 1999-2001 με χρηματοδότηση από το Γ.Κ.Π.Σ. Αφορά έργα της 2011 κατηγορίας έργων, η χρηματοδότηση είναι από το Ε.Ε. και από την Ελλάδα. Τα έργα αυτά έχουν υποστηρίξει με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) από το Γ.Κ.Π.Σ. Αφορά έργα της 2011 κατηγορίας έργων, η χρηματοδότηση είναι από το Ε.Ε. και από την Ελλάδα.

έως στο Γ.Κ.Π.Σ. από την περίοδο 1999-2001 χρηματοδότηση τα 21 έργα της 2011 κατηγορίας εργασιών διακρίνεται. Το έργο με η Ν.Α. Ηλείας κατά την περίοδο 1999-2001 και αφορά τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν από άλλες πόλεις στην τμήση Β' και Γ' Κ.Π.Σ. (ΚΑΠ. ΤΕΘ. ΣΑΠ. ΟΣΚ κ.λπ.).

Ολοκληρωμένα έργα που εκτελέστηκαν την περίοδο 1999-2001 Με χρηματοδότηση από το δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (Β' Κ.Π.Σ.)

Α.Α. Ονομασία έργου	Προϋπολογισμός έργου (€)
1. Δρόμος Α.Α. Κοζοβίτη - Τσιλιανό - Κουρούτσα	241.480.000
2. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Λαδοί και συνδέσμος προς Γέβου	168.000.000
3. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αμάλιαδα	250.000.000
4. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Δρόμοι Γεωργίου Α.Α. Λαδοί	287.550.000
5. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Γεωργίου Α.Α. Λαδοί και συνδέσμος προς Αμάλιαδα	396.900.000
6. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αμάλιαδα και παρακαταθήκη πεζοδρομίου Κοροζιάνη - Αμάλιαδα	385.800.000
7. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Κιλιάς - Δρόμος Ε.Ο. Μονή - Αμάλιαδα	141.200.000
8. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	141.200.000
9. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	221.800.000
10. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αρκαίο	453.800.000
11. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Κιλιάς	221.800.000
12. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Δρόμοι Γεωργίου Α.Α. Λαδοί	138.150.000
13. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αρκαίο - Πάρος	298.500.000
14. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή	49.000.000
15. Αντιπλημμυρικά έργα στην περιοχή Λαδοί	103.250.000
16. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Κιλιάς	390.000.000
17. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αρκαίο - Κιλιάς	311.700.000
18. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	206.930.000
19. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Κιλιάς και παρακαταθήκη Α.Α. Τσαλίου	150.000.000
20. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου - Μονή - Στυλίου	130.000.000
21. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου - Μονή - Στυλίου	212.260.000
22. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	940.000.000
23. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	148.000.000
24. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	118.520.000
25. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	130.000.000
26. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	380.000.000
27. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	363.370.000
28. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	623.163.000
29. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	181.290.000
30. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	103.000.000
31. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	360.000.000
32. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	1.215.000.000
33. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	360.000.000
34. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	360.000.000
35. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	360.000.000
36. ΔΡΟΜΟΣ Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	715.000.000
37. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	100.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	12.088.653.000

Τα πρώτα έργα του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ' Κ.Π.Σ.)

Α.Α. Ονομασία έργου	Προϋπολογισμός έργου (€)
1. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Αρκαίο - Μονή και Λαδοί - ορεινή περιοχή Ηλείας	487.600.000
2. Ολοκλήρωση δρόμων Πύργου - Κατακόλου και Αμάλιαδας - Δαφνής	346.080.000
3. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Πάρος	252.000.000
4. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Δρόμοι Γεωργίου Α.Α. Λαδοί - Αρκαίο	230.000.000
5. Αντιπλημμυρικά έργα στην περιοχή Λαδοί	258.000.000
6. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	340.000.000
7. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	230.000.000
8. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	200.000.000
9. Σύνδεση δρόμων Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου με δρόμο Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	1.315.000.000
10. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	300.000.000
11. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	250.000.000
12. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου (εργασίες αντιπλημμυρικά)	300.000.000
13. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	300.000.000
14. Παρακαταθήκη δρόμου (δρόμο Πλαυταγίου - Σέσκυλο) και συνδέσμος	450.000.000
15. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	150.000.000
16. Κατασκευή γεφυρών και εργασιών στο δρόμο Κοροζιάνη - Κοροζιάνη	100.000.000
17. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	1.340.000.000
18. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	520.000.000
19. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	270.000.000
20. Δρόμος Α.Α. Λαδοί - Μονή - Στυλίου	260.000.000
21. Σχεδιασμός και κατασκευή Πλαυταγίου - Σέσκυλο	140.000.000
22. Αντιπλημμυρικά έργα στην περιοχή Λαδοί - Μονή - Στυλίου	400.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	9.054.500.000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΩΝ
1999-2001 (από Β' και Γ' Κ.Π.Σ.)
21.088.653.000 €

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Πλαίσιο σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων Ν. Ηλείας. (Παρασκευόπουλος)
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον ΕΠΠΕΡ.
- Μελέτη χωρικών επιπτώσεων των κοινοτικών προγραμμάτων και πολιτικών στο επίπεδο της περιφέρειας Δ. Ελλάδος.
- Στοιχεία παραγόμενων αγροτικών προϊόντων στο Ν. Ηλείας.
- Οικολογικός Οδηγός Ν. Ηλείας.
- Σχέδιο στρατηγικής για την προστασία και διατήρηση του Περιβάλλοντος στο Ν. Ηλείας.
- Πρόταση σχεδίου ανάπτυξης 2000-2006.
- Κυρίως μελέτη σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων Ν. Ηλείας και μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Ν. Ηλείας (γενικά χαρακτηριστικά)
- ΕΟΚ Δίκαιο – Θεσμοί (Κων/νος Τσουντας)

ΜΕΛΕΤΕΣ (Ν.Α. Ηλείας)

- Μ.Π.Ε. Βυτίνα – Ολύμπια
- Μ.Π.Ε. Παράκαμψη Νεοχωρίου Ε.Ο. Λεχαινών – Κυλλήνης
- Μ.Π.Ε. του έργου βελτίωση και διαπλάτυνση της Ε.Ο. Πύργου – Κατακόλου
- Μ.Π.Ε. του έργου συμπλήρωση – εκσυγχρονισμός και βελτίωση αρδευτικών έργων Πηνειού – Αλφειού
- Μ.Π.Ε. αποχέτευση και βιολογικός καθαρισμός Πύργου
- Μ.Π.Ε. βιολογικού καθαρισμού Δήμου Αμαλιάδος
- Μ.Π.Ε. του έργου (κατασκευή οδού Λαστέϊκα – παράκαμψη Άγ. Ιωάννη – Κατάκολο)
- Μ.Π.Ε. του έργου (οδός Ζαχάρου – Λουτρά Καϊάφα)
- Μ.Π.Ε. λιμενικών εγκαταστάσεων Κατακόλου
- Μ.Π.Ε. του δρόμου Αγ. Γεώργιος Πύργου διασταύρωση Χειμαδιού
- Μ.Π.Ε. λιμένας Κυλλήνης

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ – ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Εφημερίδα "ΠΑΤΡΙΣ" (Πύργος, 6 Απριλίου 2002)
- Δημοσιεύματα (National Statistical Service of Greece)
- Τετράδια Αυτοδιοίκησης - Επιστημονική Επιθεώρηση περί τα " Κοινά των πόλεων" τεύχος 1 Δεκέμβρη 1999
- Εφημερίδα "ΗΛΕΙΑ" (Μηνιαία εφημερίδα Ν.Α. Ηλείας)
- Εφημερίδα "ΠΡΩΙΝΗ" (Πύργος 2002)
- Οικονομικός Ταχυδρόμος "Η οικονομία των Ελληνικών Περιφερειών"
- Οικονομία – Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη: βασικές έννοιες της επιστήμης των οικονομικών του περιβάλλοντος (κείμενο δημόσιας διάλεξης) 5 Ιουνίου 2002, Παγκόσμια ημέρα Περιβάλλοντος 2002, Ομιλητής: Ευθύμης Ζαγοριανάκος (INTERNET)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

- Ένα βήμα προς την αειφορία – Δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το περιβάλλον στην Ελλάδα. Νοέμβρης 1993, Βρυξέλες
- Περιβάλλον και Περιφέρειες: για μια αειφόρο ανάπτυξη. «Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα»
- Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον – Καθήκοντα και δικαιώματα του πολίτη. «Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα»

Επίσημη Εφημερίδα Ε.Κ., L275/10/10/1998